

Opinnäytetyö (AMK)

Toimintaterapian koulutusohjelma

Toimintaterapia

2015

Matilda Heinonen ja Piia Ojanperä

SENIORIT MESSIIN

– Palvelukonseptin kehittäminen ikääntyvien
veneilijöiden harrastusmahdollisuuksien
edistämiseksi Turun Moottorivenekerho ry:lle

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Matilda Heinonen ja Piia Ojanperä

SENIORIT MESSIIN – Palvelukonseptin kehittäminen ikääntyvien veneilijöiden harrastusmahdollisuuksien edistämiseksi Turun Moottorivenekerho ry:lle

Ikääntyminen ja sen myötä tapahtuvat muutokset niin itsessä kuin omassa harrastamisessa ovat alkaneet herättää suurta keskustelua Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenten keskuudessa. Veneilyharrastajia on Suomessa kymmeniä tuhansia, joista suuri osa on keski-ikäisiä tai vanhempia harrastajia. Yhteiskuntarakenteen muuttuessa ja suurten ikäluokkien ikääntyessä myös veneilyharrastajat ikääntyvät ja kysymyksiä harrastuksen jatkumisen mahdollistamiseksi alkaa herätä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Turun Moottorivenekerho ry:n toimintaa niin, että ikääntyvät jäsenet pystyvät jatkamaan veneilyharrastustaan ja yhteisössä mukana olemista mahdollisimman pitkään. Tavoitteena on toteuttaa toimintaterapian näkökulmasta kerhon ikääntyville jäsenille suunnattu palvelukonsepti ja palvelukuvaukset palveluista, joiden avulla Turun Moottorivenekerho ry voi kehittää toimintaansa ja näin edistää yksilöllisesti ikääntyvien jäsenten veneilyharrastamista. Toimeksiantajana toimiva Turun Moottorivenekerho ry on sekä purjehtijoista että moottoriveneilijöistä muodostuva harrastuspohjainen venekerho, joka järjestää aktiivista toimintaa jäsenilleen.

Kehittämistyön toteutusta ohjasivat toimintaterapian näkemykset ikääntymisen mukana tulevista muutoksista, esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmat sekä veneilyharrastukseen liittyvät keskeiset asiat. Näiden näkemysten pohjalta lähdettiin selvittämään Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnalta ryhmämuotoisen teemahaastattelun avulla, miten he näkevät ikääntymisen tuomat haasteet kerhon kannalta, miten ikääntyvien toimintamahdollisuuksia voisi kerhossa edistää sekä mitä esteettömyys ja saavutettavuus heidän mielestään kerhon kannalta tarkoittavat. Haastattelusta saadun aineiston analyysin tuloksena löytyi kuusi palveluaihiota, joita lähdettiin kehittämään varsinaisiksi palveluiksi ja joihin luotiin palvelukuvaukset. Lisäksi johtokunnalta saadun palautteen perusteella suunniteltiin vielä yksi palvelu tukemaan muita kehitettyjä palveluita. Lopputuloksena syntyi ikääntyville kerhon jäsenille suunnattu palvelukonsepti, joka sisältää kansion, johon on koottu palvelukuvaukset palveluiden toteuttamisen tueksi.

ASIASANAT:

ikääntyminen, harrastukset, vapaa-aika, veneily, toimintaterapia, hyvinvointi, toimintakyky, saavutettavuus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Occupational Therapy

2015 | 45 pages + 2 appendices

Instructor Tuija Suominen-Romberg

Matilda Heinonen and Piia Ojanperä

SENIORS TO THE MESS

– The development of a service concept to advance elderly boating hobbyists opportunities to Turun Moottorivenekerho ry

Aging and the consequent changes in both oneself and leisure time activities have started to stir up discussion among the members of Turun Moottorivenekerho ry. There are tens of thousands of boating hobbyists in Finland and most of them are middle-aged or older. As the social structure starts to change and the baby boom generation ages, also boating hobbyists get older and questions about the continuation and possibilities of this hobby begin to arise. The purpose of this thesis was to develop Turun Moottorivenekerho ry's working and activities so that the elderly members are able to continue their boating hobby and be involved in the community as long as possible. The main goal is to carry out from occupational therapy perspective to the older members of the club a service concept and descriptions of services which allow Turun Moottorivenekerho ry to develop its working and activities and this way contribute individually elderly members' chances to continue this hobby. The mandator of this thesis, Turun Moottorivenekerho ry consist of sailors and motor boaters and it is a hobby-based club which organizes activities for its members.

The implementation of this thesis was guided by occupational therapy perspectives about changes caused by aging, aspects of accessibility and the main things related to boating as a hobby. On the basis of these aspects the board of directors of the club was interviewed combining the focused interview and the focus group interview. The board of directors was asked about how they see the challenges caused by aging from the club point of view, how the elderly members' possibilities to act could be advanced in the club and also what accessibility means and represents for the club. As a result of material analysis of the interview were found six possible services which were developed as actual services and to which service descriptions were created. In addition, on the basis of the feedback received from the board of directors yet one service was planned to support the other services developed. The outcome of this thesis was a service concept for elderly members of the club which includes a folder that contains service descriptions to support the implementation of created services.

KEYWORDS:

aging, hobbies, leisure, boating, occupational therapy, well-being, performance capacity, accessibility

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve	8
2.2 Turun Moottorivenekerho ry	8
2.3 Kehittämistyön tavoitteet ja tuotos	9
3 IKÄÄNTYMISEN VAIKUTUKSET VENEILYHARRASTUKSEEN	11
3.1 Ikääntyvien toimintakyvyn muutokset	11
3.2 Suuret ikäluokat ja kolmas ikä	12
3.3 Esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmat	14
3.4 Veneily harrastuksena	16
4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN	18
4.1 Kehittämistyöprosessin kuvaus	18
4.2 Tutkimuksellinen ote kehittämistyössä	21
4.3 Teemahaastattelun suunnitteleminen	22
4.4 Teemahaastattelun toteuttaminen	25
4.5 Haastattelun käsittely ja analysointi	26
4.6 Haastatteluaineiston tulkinta	27
4.7 Palvelukuvausten kehittäminen	29
4.8 Toimeksiantajan palaute	31
4.9 Palvelukonseptin luominen	33
5 POHDINTA	36
5.1 Kehittämistyön laatu, eettisyys ja luotettavuus	36
5.2 Kehittämistyön tavoitteiden toteutuminen	39
5.3 Kehittämistyön merkitys Turun Moottorivenekerho ry:lle	42
LÄHTEET	44

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelulomakkeet
Liite 2. Palvelukonsepti

KUVIOT

Kuvio 1. Tutkimuksellisen kehittämistyöprosessin kulku tässä opinnäytetyössä
(mukautettu Rantanen & Toikko, 2009).

1 JOHDANTO

Yhteiskuntarakenteen muutos ja suurten ikäluokkien ikääntyminen ovat viime vuosikymmenen aikana herättäneet paljon huolta ja keskustelua eri toimijoiden parissa, sillä tämä sukupolvi edustaa suurta osaa Suomen väestöstä. Nyt suuret ikäluokat ovat siirtyneet eläkkeelle, mikä näkyy esimerkiksi palveluntarpeiden lisääntymisenä. (Karisto 2008, 76–77.) Nämä ikäluokat ovat kolmannessa iässä, jolloin ihminen on vielä varsin hyvässä kunnossa ja toimintakykyinen, ja jolloin on aikaa toteuttaa itseään harrastusten kautta. Kolmannessa iässä olevien toimintakykyä on siis syytä tukea ja edistää, jotta he voivat elää myös vireää vanhuutta. (Karisto 2004, 91, 96–98.)

Jokaisella ihmisellä on omat yksilölliset tarpeensa, joiden ei tulisi olla esteenä mielekkään toiminnan toteuttamiselle ja toimintaan osallistumiselle. Osallistumista rajoittavia esteitä tulisi etsiä ympäristöstä ja jokaisen ihmisen kohdalla tulisi löytää yksilölliset keinot mukana olemisen mahdollistamiseksi. Monesti pohditaan, kenellä on vastuu näiden esteiden poistamisesta ja arvojen toteutumisesta. (Saarinen 2009, 125–126.)

Myös Turun Moottorivenekerho ry:ssä on huomattu suurten ikäluokkien ikääntymisen tuomat vaikutukset kerhon toiminnan kannalta ja se on herättänyt paljon keskustelua. Yhä useampi kerhon jäsenistä joutuu harkitsemaan veneilyharrastuksesta luopumista ikääntymisen mukanaan tuomien fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten rajoitteiden vuoksi. Hiljalleen ikääntyneempien kerhon jäsenten toiminta yhteisössä alkaa hiipua ja lopulta he jättäytyvät kokonaan toiminnasta pois, sillä itsenäinen veneily ei enää ole mahdollista ja näin ollen he eivät koe olevansa enää osa yhteisöä. Tämän vuoksi Turun Moottorivenekerho ry kaipaaisikin toimintaansa mukaan uusia nuoria toimijoita, mutta myös kerholle tärkeiden, kunnia-asemassa olevien ja tietotaidollaan korvaamattomien ikääntyneiden jäsenten toiminnassa mukana pysymistä.

Jotta ikääntyneiden harrastustoiminta mahdollistuisi, täytyy asiaa tarkastella sekä ikääntymisen tuomien fysiologisten muutosten kautta että myös veneilyn harrastuksena vaatiman toimintakyvyn kautta. Jotta ikääntyneet pystyvät jatkamaan harrastamistaan, tarvitsevat he toimintakyvylleen suunnattuja, ikääntyneille soveltuvia palveluita, jotka edesauttavat osallistumista toimintaan. Tämä opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Turun Moottorivenekerho ry:n kanssa, jotta he pystyisivät luomaan sellaiset puitteet ikääntyville jäsenilleen, että nämä pystyisivät jatkamaan kerhon toiminnassa olemista mahdollisimman pitkään sekä aktiivisina veneilijöinä että veneilyn taakseen jättäneinä kerhon kunniajajäseninä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Turun Moottorivenekerho ry:n toimintaa niin, että kerho pystyisi tarjoamaan ikääntyville jäsenilleen keinoja jatkaa veneilyä sekä vaihtoehtoista toimintaa aktiivisen veneilyn jäädessä pois. Tavoitteena oli toteuttaa Turun Moottorivenekerho ry:lle palvelukonsepti palvelukuvauksineen, jonka avulla kerho pystyisi kehittämään toimintaansa ja vastaamaan ikääntymisen tuomiin haasteisiin samalla edistäen ikääntyvien jäsentensä veneilyharrastuksen jatkumista. Tavoitteena oli tehdä palvelukuvauksista niin selkeitä ja toimivia, että kerhon olisi helppo alkaa toteuttaa palveluita itsenäisesti.

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve

Tarve tälle kehittämistyölle on lähtenyt harrastajien parista. Karavaanareiden keskuudessa on ikääntyminen ja sen myötä tapahtuvat muutokset niin itsessä kuin harrastuksessa alkaneet herättää suurta keskustelua. Näiden harrastusryhmien välisen yhteistyön myötä myös veneilijöiden keskuudessa on alettu pohtia ikääntymistä ja sen vaikutuksia veneilyn harrastamiseen. Veneilyharrastajia on Suomessa kymmeniä tuhansia ja selvästi suuri osa heistä on keski-ikäisiä tai vanhempia harrastajia (Räsänen 2005, 13). Yhteiskuntarakenteen muuttuessa ja suurten ikäluokkien ikääntyessä myös veneilyharrastajat ikääntyvät ja näin ollen kysymyksiä harrastuksen jatkamiseen liittyen alkaa herätä. Tämän vuoksi aihe on myös Turun Moottorivenekerho ry:lle tärkeä ja he toivoisivat, että asiaan kiinnitettäisiin enemmän huomiota jopa valtakunnallisella tasolla.

2.2 Turun Moottorivenekerho ry

Turun Moottorivenekerho ry on perustettu vuonna 1947, ja sen ensimmäisen toimintavuoden päätyttyä kerholla oli jo 150 jäsentä. Nykyisin kerhoon kuuluu noin 350 jäsentä ja 100 venettä. Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenet ovat tällä hetkellä joko kunniajäseniä, vuosijäseniä tai juniorijäseniä. Kerhon jäsenistö koostuu sekä purjeveneilijöistä että moottoriveneilijöistä. Turun Moottorivenekerho ry:n kommodorina toimii Janne Suominen ja kerhon johtokuntaan kuuluu tällä hetkellä yhdeksän aktiivista jäsentä, joilla on omat vastualueensa kerhon toiminnassa. Turun Moottorivenekerho ry:n kotisatama Kipparimaja sijaitsee Ruissalossa ja toinen tukikohta Kipparikari Turun saaristossa Härjänmaan saaressa.

Turun Moottorivenekerho ry:n toiminta on harrastuspohjaista ja sen jäsenet muodostavat tiiviin yhteisön. Kerho on aikojen saatossa järjestänyt erilaista kil-

pailutoimintaa, nuorisotoimintaa, yhteismatkoja, talkoita ja jokavuotiset Kippari-Jazzit, jolloin suuri osa kerhon jäsenistä kokoontuu yhteen Härjänmaan tukikohtaan. Kerho tarjoaa myös veneen katsastuspalveluita jäsenilleen. Varsinaista ikääntyneille kohdistuvaa senioritoimintaa Turun Moottorivenekerho ry:llä ei ole, joten hiljalleen ikääntymisen tuomien fysiologisten muutosten myötä veneilyharrastajat jättäytyvät pois kerhon toiminnasta. Turun Moottorivenekerho ry:n säännöissä kuitenkin mainitaan toiminnan tarkoituksena olevan myös veneilyharrastuksen tukeminen ja ylläpitäminen, joten näin ollen asiaan pitäisi tulla muutos.

2.3 Kehittämistyön tavoitteet ja tuotos

Kehittämistyön lyhyen aikavälin tavoitteena oli tutustua Turun Moottorivenekerho ry:n toimintaan ja palveluihin sekä ottaa selvää ikääntymisen mukana tulevista haasteista, jotka vaikuttavat veneilyyn harrastuksena. Tähän tavoitteeseen syvennyttiin jo työn suunnitelmavaiheessa, jolloin kerhon toimintaan tutustuttiin käymällä keskusteluja toimeksiantajan edustajan kanssa, tutustumalla veneilyyn ja sen eri muotoihin erityisesti ikääntymisen näkökulmasta ja koamalla opinnäytetyön teoriapohjaa syventyen aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen.

Toinen lyhyen aikavälin tavoite oli kartoittaa erilaisia harrastustoimintaan soveltuvia palvelumalleja ja kehitellä erilaisia asiakasryhmälle soveltuvia palveluita. Palveluita oli tarkoitus lähteä kehittämään Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan teemahaastattelussa esiin nousseiden asioiden pohjalta. Tavoitteena oli myös luoda toimivat palvelukuvaukset suunnitelluille palveluille.

Tärkeimpänä pitkän aikavälin tavoitteena oli puolestaan luoda Turun Moottorivenekerho ry:lle täysin uusi ja tarkoituksenmukainen palvelukonsepti, jonka avulla kerho saisi välineen, jotta heidän kolmannessa iässä olevat veneilyharrastajansa saisivat mahdollisuuden osallistua täysipainoisesti harrastukseensa ja yhteisön toimintaan.

Tämän kehittämistyön lopullisena tuotoksena päätettiin luoda kolmannessa iässä oleville ikääntyville veneilyharrastajille suunnattu palvelukonsepti, jonka Turun Moottorivenekerho ry voisi ottaa käyttöön toimintaansa kehittäessään. Palvelukonseptista tehtiin kansio, joka sisältää kaikki suunnitellut palvelut palvelukuvauksineen. Palvelukonseptista pyrittiin luomaan sellainen, että se pystyisi vastaamaan sekä ikääntyvien, vielä aktiivisesti veneilevien että jo ikääntyneiden, veneilyn mahdollisesti lopettaneiden tarpeita mahdollisimman yksilöllisesti. Kansion sisältämät palvelukuvaukset suunniteltiin mahdollisimman tarkasti, mutta kuitenkin niin, että niissä on varaa mukauttaa palvelu juuri sitä tarvitsevalle ikääntyneelle jäsenelle parhaiten soveltuvaksi kerhon resurssit huomioiden.

3 IKÄÄNTYMISEN VAIKUTUKSET VENEILYHARRASTUKSEEN

3.1 Ikääntyvien toimintakyvyn muutokset

Kun erilaisia ikääntymiseen liittyviä ilmiöitä tutkitaan, tavoitteena on, ettei oireista tehtäisi sairauksia. Ikääntymiseen liittyy erilaisia fysiologisia muutoksia, joilla on tiettyjä erityispiirteitä. Ne ovat universaaleja, kroonisia, sisäsyntyisiä, palautumattomia ja ne aiheuttavat kokonaisvaltaista, mutta lievääasteista toimintakyvyn heikkenemistä sekä haavoittuvuuden lisääntymistä. Nämä luonnolliset muutokset ilmenevät kaikissa ihmisissä hitaasti enemmän tai myöhemmin ja ne ovat luonteeltaan palautumattomia. (Pitkälä ym. 2010, 20.) Toimintakyky heikentyy ikääntyessä kuitenkin asteittain, mikä näkyy palveluiden tarpeen ja niiden käytön vähittäisenä lisääntymisenä (Eloranta & Punkanen 2008, 9–10).

Ikääntyneen toimintakyky voidaan jakaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Fyysisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan hengitys- ja verenkiertoelimistön sekä tuki- ja liikuntaelimistön toimintaa, joissa ikääntymisen myötä ilmenevät muutokset vaikuttavat olennaisesti toimintakykyyn. Fysiologisissa toiminnoissa alkaa tapahtua muutoksia, joiden alkamisajat vaihtelevat eri yksilöiden ja toimintojen välillä. Veneilyharrastuksen kannalta olennaisia muutoksia ovat erityisesti tuki- ja liikuntaelimistössä tapahtuvat muutokset sekä havaintomotorisissa toiminnoissa ja tasapainossa ilmenevät muutokset, esimerkiksi aistitoimintojen, kuten hämäränäön muutokset sekä lihaksiston suorituskyvyn heikentyminen jo 50. ikävuoden jälkeen, mikä aiheuttaa liikkumisen hidastumista, tasapainon heikkenemistä ja ketteryyden vähenemistä aiheuttaen näin kaatumisvaaran. Jo menetettyä fyysistä toimintakykyä on kuitenkin mahdollista kompensoida esimerkiksi erilaisten apuvälineiden ja esteettömyysratkaisujen avulla ja näin edistää ikääntyvien toimintakykyisyyttä. (Eloranta & Punkanen 2008, 10–12. Pohjolainen, 6–8.)

Psyykkisellä ikääntymisellä tarkoitetaan kypsymistä, muuttumista ja siirtymistä elämässä uuteen vaiheeseen. Siinä olennaisessa osassa on realiteettien taju, elämänhallinnan kokeminen, optimismi, tyytyväisyys elämään, tarkoituksen kokeminen, sosiaalinen taitavuus, itseluottamus ja toiminnallisuus. (Eloranta & Punkanen 2008, 12–13.) Psyykkiselle toimintakyvylle on tärkeää ihmisen ja hänen toimintaympäristönsä välinen vuorovaikutussuhde. Psyykkinen toimintakyky yhdessä toimintakyvyn muiden osa-alueiden kanssa tukee ikääntyviä selviytymään päivittäisen elämän asettamista haasteista. (Pohjolainen, 7.)

Sosiaalisella toimintakyvyllä tarkoitetaan kykyä toimia yhteiskunnan arvojen ja normien mukaisesti ja näin selviytyä päivittäisistä toiminnoista, vuorovaikutussuhteista ja oman toimintaympäristön rooleista (Pohjolainen, 7). Sosiaaliseseen ikääntymiseen liittyy muutoksia ikääntyneen ja hänen ympäristönsä suhteissa ja odotuksissa. Siihen liittyvät sosiaalinen vuorovaikutus, ajankäyttö sekä harrastukset ja se liittyy sekä yhteisösuhteisiin että toimintaan. Ikääntyessä sosiaalinen tuki on voimavara, joka edistää toimintakykyä ja terveyttä. (Eloranta & Punkanen 2008, 16–17.)

3.2 Suuret ikäluokat ja kolmas ikä

Suuriin ikäluokkiin kuuluvat vuosina 1945–1950 syntyneet, joten tällä hetkellä Suomen väestöstä noin puoli miljoonaa ihmistä kuuluu suuriin ikäluokkiin. Näin ollen ikääntyvien ihmisten määrä ja heidän palveluntarpeensa tulevat koko ajan tasaisesti kasvamaan suurten ikäluokkien ikääntyessä. Tilanne ei kuitenkaan tule muuttumaan merkittävästi suurten ikäluokkien poismenon jälkeen, sillä syntyvyys on ollut suurta myös 1950- ja 1960-luvuilla. (Karisto 2008, 77.) Nyt suuret ikäluokat ovat jo suurimmaksi osin eläköityneet ja he ovat tutkimusten mukaan paremmassa kunnossa ja terveempiä kuin monet edeltäneet sukupolvet. Terveitä elinvuosia on myös odotettavissa enemmän sairastavuuden ja toimintakyvyttömyyden siirtyessä myöhemmälle iälle. (Karisto 2008, 83.)

Suuret ikäluokat kuuluvat vielä toistaiseksi kolmannessa iässä olevaan sukupolveen. Kolmannella iällä tarkoitetaan eläkkeelle jäämisen ja varsinaisen vanhuuden väliin jäävää elämänvaihetta, jolloin ihminen on varsin toimintakykyinen, hyväkuntoinen ja aktiivinen. Kolmannessa iässä ihmisillä on aikaa harrastaa ja toteuttaa itseään erilaisilla tavoilla ja se on käsitteen yhden luojan, Peter Lassle-tin mukaan omalle hyvinvoinnille omistettua aikaa. (Karisto 2004, 91. Koskinen ym. 2008, 548–552.) Erilaiseen toimintaan osallistuminen ja tekeminen on riippuvaista ihmisen terveydestä, mutta se on myös tärkeää terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Tämän vuoksi kolmannessa iässä olevien toimintakykyisyyttä on olennaista tukea ja edistää, koska sillä on vaikutuksia myös myöhäisvanhuuden toimintakykyyn. (Karisto 2004, 96–98.) Kuitenkin monesti kolmannessa iässä olevat sivuutetaan, ja vaikka he olisivatkin terveitä ja elämänhaluisia, joutuvat he asettumaan sivulle ja tekemään tilaa seuraavalle sukupolvelle (Tudor-Sandahl 2006, 16).

Kolmas ikä valittiin opinnäytetyön keskeiseksi käsitteeksi, sillä tässä iässä ikääntyvät voivat olla vielä aktiivisia veneilijöitä, jotka vähitellen joutuvat kuitenkin kohtaamaan luopumisen ajatuksia, mutta joilla on kuitenkin hyvät mahdollisuudet erilaisen yhteisöllisen tuen turvin jatkaa harrastamistaan ja näin edistää kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Suuret ikäluokat ovat puolestaan sukupolvena tälle opinnäytetyölle ominainen, sillä suurten ikäluokkien ikääntyessä palveluiden tarpeen odotetaan kasvavan ikääntymisen tuomien toimintakyvyn muutosten myötä. Tämä palvelutarpeen lisääntyminen on ominaista erityisesti sosiaali- ja terveysalalla, mutta myös pienemmissä yhteisöissä, kuten tässä tapauksessa veneilijöiden parissa. Kun suuri joukko veneilijöitä joutuu lopettamaan harrastustoiminnan, vaikuttaa se koko yhteisöön merkittävästi. Erilaisten ikääntyneille suunnattujen palveluiden avulla veneilyharrastusta voidaan vielä jatkaa harrastuksen muuttuessa saavutettavammaksi yhteisön tarjoaman tuen ja harrastusmuotojen monipuolistumisen kautta.

3.3 Esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmat

Esteettömällä ympäristöllä tarkoitetaan yleensä rakennetun ympäristön esteettömyyttä, vaikka se onkin todellisuudessa laaja kokonaisuus, joka tarkoittaa myös kaikkien ihmisten mahdollisuutta osallistua sujuvasti yhteiskunnan toimintaan. Näin ymmärrettynä esteettömyydellä tarkoitetaan palveluiden saatavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä sekä mahdollisuutta osallistua itseä koskevaan päätöksentekoon. Se on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteuttamista niin, että jokainen ihminen pystyy toimimaan yhdenvertaisesti toisten kanssa. Saavutettavuudella puolestaan tarkoitetaan erilaisten palveluiden toteuttamista jokaiselle yhdenmukaisesti saavutettavaksi. (Eloranta & Punkanen 2008, 76–77.)

Jokaisella ihmisellä on omat yksilölliset tarpeensa, joita on mahdotonta arvottaa. Näiden tarpeiden ei kuitenkaan tulisi olla esteenä osallistumiselle. Esteinä eivät ole yksilön ongelmat, vaan esteitä tulisi etsiä ympäristöstä ja näiden esteiden poistamiseksi tarvitaan vain ratkaisu, sillä esteet ovat ihmisten luomia ja ihmiset voivat ne myös purkaa. Jokaisen ihmisen kohdalla pitäisi olla kyse siitä, että löydetään keino mukana olemisen mahdollistamiseksi. Monesti pohditaan kenellä on vastuu näiden esteiden poistamisesta ja arvojen toteutumisesta ja päädytään lopputulokseen vaadittavien resurssien vähyydestä. Todellisuudessa kysymyksessä on kuitenkin perusihmisoikeuksien toteutuminen ja se, että kaikilla olisi mahdollisuus osallistua omien kykyjensä mukaisesti yhteiskunnan toimintaan. (Saarinen 2009, 125–126.)

Hyvä ja toimiva toimintaympäristö on sellainen, jossa rakenteelliset ratkaisut sopivat kaikille ihmisille, sillä kyse on ikääntyneiden jokapäiväisen elämän mahdollistamisesta ja jokaiselle henkilökohtaisesti tärkeiden asioiden saavutettavuudesta. Ikääntyvien keskuudessa esteettömyyttä ja saavutettavuutta voidaan tarkastella elämän sujumisena mahdollisimman mielekkäästi ja ihanteellisesti. Esteettömyyden ja saavutettavuuden ominaispiirteet voivat liittyä toimintaympäristöön, ympäristöjen kulttuuriin ominaispiirteisiin, taloudellisiin kysymyksiin, muihin ihmisiin sekä omaan toimintakykyyn ja haluun toimia. Esteettömyys ja

saavutettavuus ovatkin ymmärrettävissä jokapäiväisen elämän erilaisina suhteina, jotka painottuvat eri ympäristöissä ja eri yksilöillä eri tavoin. Tärkeitä ikääntyvien ympäristösuhdetta määrittäviä tekijöitä ovat esimerkiksi perhesuhteet, toimintakykyisyys, itsenäisyyden tunne, turvallisuuden tunne, elämäntyyli, erilaiset palvelut, sosiaaliset paineet ja elinympäristö. (Salonen 2009, 71–73.)

Ikääntymisen mukanaan tuomat toimintakyvyn muutokset vaikuttavat liikkumiseen ja jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen, jolloin fyysisen toimintakyvyn heikentyminen vaikuttaa myös sosiaaliseen toimintakykyyn heikentävästi. Heikentyvä toimintakyky vaikeuttaa myös kodin ulkopuolisessa toimintaympäristössä selviytymistä, jolloin esimerkiksi harrastustoiminnasta jättäydytään hiljalleen pois. Näin ollen esimerkiksi nämä tekijät vaikuttavat heikentävästi ikääntyneiden fyysisen ja sosiaalisen ympäristön esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. (Salonen 2009, 79.) Fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen ympäristö pitävät ikääntyneet niin sanotusti kiinni elämässä. Tämän vuoksi ympäristön esteettömyys ja saavutettavuus ovat tärkeitä elementtejä siinä, että ikääntyneet pystyvät pitämään kiinni elämisestä, joka taas puolestaan edistää sosiaalisen identiteetin ylläpitoa. Ikääntyneiden suhdetta ympäristöön on yksinkertaista ylläpitää tukea tarjoavien palveluiden ja ihmisten avulla. (Salonen 2009, 82–84.)

Myös tässä opinnäytetyössä esteettömyys halutaan nähdä laajana käsitteenä. Tarkoituksena ei ole vain keksiä ratkaisuja rakennetun ympäristön ongelmiin, vaan nähdä esteettömyys laajana kokonaisuutena käsittäen niin veneilyyn harrastuksena liittyvien palveluiden ja rakenteiden kehittämisen kuin Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenten välisen yhteisöllisyydenkin. Tärkeää on huomioida, että Turun Moottorivenekerho ry on rakenteeltaan sellainen, että sen tarjoamat palvelut sopivat kaikenikäisille, myös ikääntyneemmille jäsenille. Tavoitteena on löytää keinoja, joilla saadaan mahdollistettua myös ikääntyvien mahdollisuudet osallistua kerhon toimintaan aktiivisena jäsenenä mahdollisimman pitkään, jotta he pysyisivät kiinni harrastustoiminnassaan ja sitä kautta myös elämässään.

3.4 Veneily harrastuksena

Tätä kehittämistyötä tehdessä pyrittiin avaamaan ikääntyvien veneilyharrastukseen liittyviä näkemyksiä toimintaterapian teoriapohjan tarjoamasta näkökulmasta. Yksi keskeisimmistä perusarvoista toimintaterapiassa on se, että toiminta eri muodoissaan on yksi ihmisen tärkeimmistä perustarpeista ja sillä koetaan olevan suora yhteys ihmisen hyvinvointiin. Toimintaterapian näkökulmasta on tavanomaista tarkastella toiminnallisuutta, joka syntyy ihmisen, toiminnan ja ympäristön vuorovaikutuksessa. (Townsend & Polatajko 2007.) Tässä kehittämistyössä yhtenä keskeisenä lähtökohtana on oletus siitä, että Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenet kokevat veneilyharrastuksen mielekkääksi sekä merkitykselliseksi toiminnaksi.

Sitä, että ihminen kokee tarvetta toimia, on pyritty selittämään monilla tavoilla. Yksi keskeisimmistä havainnoista on kuitenkin se, että ihmisen tarve toimia ja kiinnostuksen kohteet vaihtelevat yksilötasolla runsaasti. (Townsend & Polatajko 2007.) Merkittävänä syynä siihen, miksi tietty toiminta kiinnostaa ja toinen ei, voidaan pitää motivaatiota. Motivoituakseen toimintaan ihminen tarvitsee tavoitteita ja päämääriä. Nämä päämäärät voivat olla monenlaisia ja liittyä työhön, vapaa-aikaan tai muihin kiinnostuksen kohteisiin. Motivaation lähteenä voi olla myös esimerkiksi itsevarmuuden tunne, nautinnon saavuttaminen, vuorovaikutus ja muista huolen pitäminen, negatiivisten tunteiden välttäminen tai positiivisten saavuttaminen. Motivaation avulla ihminen voi myös löytää oman toiminnallisen identiteettinsä, joka usein kantaa ihmistä pitkälti koko elämänkaaren ajan. (Christiansen 2004, 121–139.) Toiminnallisella identiteetillä on tässä työssä selkeä merkitys, sillä se on tekijä, joka tekee veneilijöistä veneilijöitä sekä luo tarpeen ja halun jatkaa harrastusta niin pitkään kuin mahdollista.

Veneily harrastuksena kattaa monenlaista toimintaa ja sen piiriin Suomessa kuuluu kymmeniä tuhansia ihmisiä. Veneilylle harrastuksena ei ole löydettävissä yhtä määritelmää ja se voikin käytännössä tarkoittaa monenlaisia asioita jatkuvan satamista toiseen matkustelun ja esimerkiksi soutuveneellä soutamisen väliltä. Veneilyä määrittävinä keskeisimpinä tekijöinä voidaan kuitenkin pitää

vedessä liikkumista vapaa-ajalla, joko yksin tai muiden henkilöiden ja venekuntien kanssa. (Räsänen 2005, 13.) Veneilyharrastuksessa keskeisessä roolissa on myös väline, jolla harrastetaan. Tässä tapauksessa välineenä toimii huvivene, joka voi olla moottori- tai purjeverene ja malliltaan mitä vain eri vaihtoehtoista.

Veneily koetaan yleisesti kiinnostavaksi ja trendikkääksi harrastukseksi. Se on monipuolinen harrastus, jossa yhdistyy vapaa-ajan vietto luonnossa, yhdessäolo, liikunta ja itsensä kehittäminen. Usein veneily aloitetaan melko pienellä veneellä, joka valikoituu omien tarpeiden ja budjetin mukaan ja ensimmäiset venematkat rajoittuvat lähialueille. Veneilyharrastukseen kuitenkin sitoudutaan yleensä erittäin vahvasti ja pikku hiljaa lähialueiden reissut muuttuvat pidemmiksi ja säännöllisemmiksi. Veneilyn aloittamista helpottaa johonkin yhdistykseen liittyminen, koska venekerhot ja yhdistykset tarjoavat tukea harrastuksen aloittamiseen, katsastukseen ja voivat tarjota jäsenelleen myös venepaikan, jossa venettään pitää. Yhdistykseen kuuluminen tarjoaa parhaimmillaan myös yhteisön, jolla on aktiivista toimintaa sekä jossa voi kohdata samanhenkisiä ihmisiä. (Pearson 2013, 36–37.)

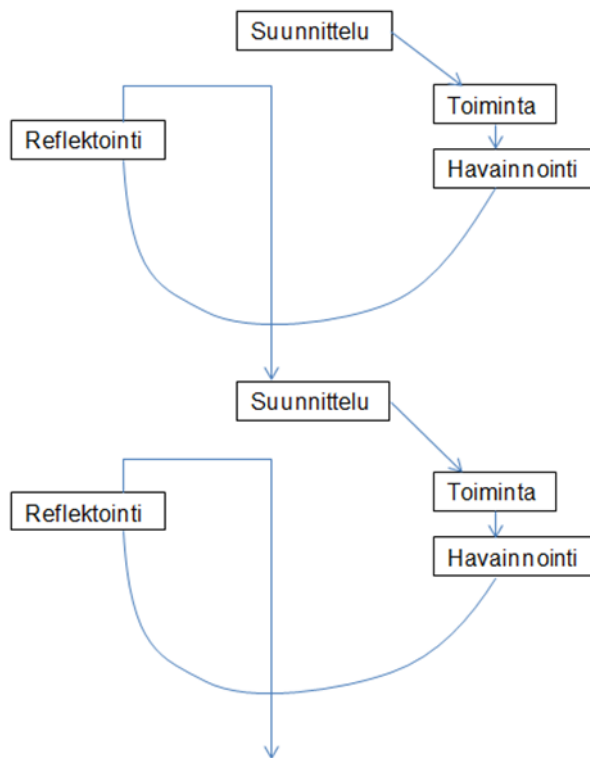
Veneilyharrastuksen tarkastelua on rajattu siten, että Turun Moottorivenekerho ry:n toiminnan kautta on pyritty perehtymään siihen, mitä veneilyharrastus juuri kyseiselle harrastusryhmälle käytännössä merkitsee ja millaisia toimintoja se kattaa. Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenillä on käytössään sekä purje- että moottoriveneitä. Kerhon jäsenten veneet rajautuvat kuitenkin pääsääntöisesti EU:n huvivenedirektiivin mukaisiin rungoltaan 2,5–24 metriä pitkiin vapaa-ajan viettoon tarkoitettuihin veneisiin (EY 1994, 21). Vaikka harrastuksen keskeisin toiminta-aika keskittyy kesään, harrastukseen liittyviä toimia on paljon myös muina vuodenaikoina, sillä vene pitää nostaa ja laskea, huoltaa, katsastaa ja kunnostaa. Heidän toiminnassaan näkyy myös selkeästi veneilyharrastuksen yhteisöllinen puoli, joka on tässä työssä keskeisessä roolissa. Turun Moottorivenekerho ry:n tukikohtien tilat ja satamat ovat paikkoja, joissa kohdataan muita veneilijöitä ja järjestetään yhteisiä tapahtumia. Tässä työssä veneilyharrastuksesta puhutaan siitä näkökulmasta, joka Turun Moottorivenekerho ry:n kanssa yhteistyössä toimiessa on saatu.

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Kehittämistyöprosessin kuvaus

Tutkimuksellisella kehittämistoiminnalla kuvataan tutkimustoiminnan ja kehittämistoiminnan välistä yhteyttä. Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa käytännön ongelmat ja kysymykset ohjaavat sitä, miten tietoa tuotetaan ja erilaisten tutkimusmenetelmien tarkoituksena on toimia tässä apuna. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan tavoitteena on sekä konkreettinen muutos että perustellun tiedon tuottaminen. (Rantanen & Toikko 2009, 21–22.) Kehittämällä tarkoitetaan käytännönläheistä asioiden korjaamista, edistämistä ja parantamista, joka voi tähdätä myös uuden tiedon ja taidon siirtoon organisaatioiden välillä. Näin ollen kehittämisen tavoitteena on aina aikaansaada parempi ja tehokkaampi muutos toimintatapoihin ja toimintarakenteisiin. (Rantanen & Toikko 2009, 16.) Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda ikääntyville veneilyharrastajille palvelukonsepti, joka sisältää heille yksilöllisesti suunnitellut palvelut ja niiden palveluvaukset. Tätä tavoitetta lähdettiin toteuttamaan tutkimuksellisen kehittämistyön kautta.

Tutkimuksellinen kehittämistyö eteni spiraalimallin mukaisesti. Spiraalimalli muodostuu suunnittelusta, toiminnasta, havainnoinnista ja reflektoinnista. Spiraalimallissa opinnäytetyöprosessia kuvaillaan kehien avulla, joissa reflektio ja vuorovaikutus vuorottelevat. (Salonen 2013, 14–16.) Oheinen kuvio (Kuvio 1.) kuvaa kehittämistyöprosessin spiraalimaista etenemistä. Suunnittelu tässä opinnäytetyössä tarkoittaa eri toimintavaiheiden toteutuksen suunnittelua, toimintavaiheessa toteutetaan opinnäytetyötä ja pyritään kehittämään uutta, jonka jälkeen toteutunutta toimintaa havainnoidaan ja lopuksi reflektoidaan eli pohditaan omaa onnistumista.

Kuvio 1. Tutkimuksellisen kehittämistyöprosessin kulku tässä opinnäytetyössä (mukautettu Rantanen & Toikko, 2009).

Kehittämistyöprosessi koostui lopulta viidestä syklistä. Ensimmäisen syklin aikana alettiin suunnitella opinnäytetyötä ja sen etenemistä, kerättiin taustateoriaa kehittämistyön tueksi ja saatiin palautetta suunnitelmasta, jonka avulla työtä lähdettiin kehittämään eteenpäin. Ensimmäisessä syklissä tavattiin myös toimeksiantaja ja tutustuttiin Turun Moottorivenekerho ry:n toimintaan ja tukikohtiin Ruissalossa ja Härjänmaalla. Lisäksi päästiin itse kokeilemaan veneilyä ja siihen liittyviä olennaisia asioita toimeksiantajan ohjaamana, jotta saataisiin paremmin ymmärrettyä, mitkä asiat saattaisivat ikääntymisen myötä aiheuttaa haasteita.

Toinen sykli alkoi suunnitelmavaiheen jälkeen, kun alettiin suunnitella ryhmäteemahaastattelua Moottorivenekerhon johtokunnalle, jotta saataisiin lisää tietoa ikääntymisen vaikutuksista erityisesti Turun Moottorivenekerholle ja sen toiminnalle. Aluksi teoriapohjasta lähdettiin kehittämään sopivia teemoja haastattelulle, luotiin teemoista haastattelua tukevat lomakkeet ja suunniteltiin haastattelun etenemistä. Sitten toteutettiin varsinainen ryhmäteemahaastattelu moot-

torivenekerhon johtokunnalle osana heidän kuukausittaista kokoustaan. Lopuksi vielä litteroitiin ja analysoitiin haastattelussa kerätty materiaali ja pohdittiin haastattelun onnistumista.

Kolmannessa syklissä alettiin suunnitella erilaisia palveluvaihtoehtoja Turun Moottorivenekerho ry:lle haastattelussa saadun tiedon ja kerätyn teorian tiedon pohjalta. Eri palveluvaihtoehtoista valittiin parhaiten hyödynnettävissä olevat vaihtoehdot, joita lähdettiin suunnittelemaan tarkemmin ja joista luotiin tarkat palvelukuvaukset. Kun palvelukuvaukset oli saatu tehtyä, esiteltiin suunnitellut palvelut moottorivenekerhon johtokunnan kokouksen yhteydessä ja saatiin heiltä palautetta palveluista, jotta niistä pystyttiin kehittämään vielä paremmin kerhoa palvelevia.

Neljännän syklin alussa tehtiin tarvittavat, Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan jäseniltä palautteena saadut muutokset kehitettyihin palvelukuvauksiin ja luotiin vielä yksi täysin uusi palvelu. Tehdyistä muutoksista ja korjauksista saatiin vielä palautetta toimeksiantajalta, jonka jälkeen kaikki palvelut koottiin yhdeksi kokonaiseksi palvelukansioksi, joka luovutettaisiin Turun Moottorivenekerho ry:n käyttöön.

Viimeisessä syklissä viimeisteltiin kehittämistyöprosessi, kirjoitettiin opinnäytetyöraporttia ja saatiin siitä palautetta toimeksiantajalta ja ohjaavalta opettajalta. Palautteen jälkeen tehtiin vielä tarvittavat muutokset, jonka jälkeen työ jätettiin lopulliseen arvosteluun.

Opinnäytetyön rajallisen aikataulun puitteissa ei ollut enää mahdollisuutta lähteä testaamaan kehitettyä palvelukonseptia käytännössä, joten kuudes sykli jätettiin pois jo suunnitelmavaiheesta. Myös veneilykausi alkoi olla lopuillaan palveluiden valmistuttua, joten palveluita olisi parasta lähteä testaamaan vasta seuraavana keväänä uuden veneilykauden taas alkaessa. Tämä käytännön testaamistyö jäi nyt siis Turun Moottorivenekerho ry:n toteutettavaksi. Palvelukonseptin testaaminen käytännössä olisi kuitenkin ollut erittäin hedelmällistä kehittämistyön kannalta, sillä sen avulla olisi vielä voinut kehittää palveluita paremmin

toimiviksi ja tarkentaa palvelukuvauksia tehden palvelukonseptista näin vielä helpomman ottaa käyttöön.

4.2 Tutkimuksellinen ote kehittämistyössä

Yleisin syy tutkimusmenetelmien käyttöön kehittämistyössä on se, että tuotettava palvelu halutaan toteuttaa asiakaslähtöisesti, mutta asiakaskuntaa ja sen tarpeita ei vielä tunneta ja se, että kehittämistyön aiheesta on julkaistu vain vähän tietoa ja tutkimuksia. Toiminnallisissa opinnäytetöissä eli kehittämistöissä tutkimuksen tekeminen toimii yhtenä tiedonhankinnan apuvälineenä, joten erilaisia tutkimiseen liittyviä käytäntöjä voidaan käyttää väljemmin. (Airaksinen & Vilka 2003, 56–58.) Tämän kehittämistyön teoriapohja ei muodostu laadukkaista aihetta käsittelevistä tutkimuksista, sillä sellaisia ei ole aiemmin tehty. Erilaisiin tutkimus- ja artikkelitietokantoihin tutustumisen jälkeen todettiin, ettei ikääntyneiden harrastaminen ole erityisemmin puhututtanut tutkijoita. Kuitenkin, jotta palvelut saatiin tuotettua, tarvittiin niiden tueksi jonkinlaista teoreettista tietoa. Tutkimuksen tekemistä käytettiin siis tiedonhankinnan menetelmänä, jotta saatiin selville miksi, miten ja minkälaisia palveluita tuottaa Turun Moottori-venekerho ry:n ikääntyville jäsenille.

Kun kehittämistyössä tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää haluttu ilmiö kokonaisvaltaisesti, on laadullinen tutkimusmenetelmä toimivin vaihtoehto. Haastattelutapa valitaan sen mukaan, millaista ja miten tarkkaa tietoa opinnäytetyön tueksi tarvitaan. (Airaksinen & Vilka 2003, 63-64.) Tutkimusmenetelmäksi päätettiin valitsemaan ryhmämuotoinen teemahaastattelu, sillä haastattelu on yksi käytetyimpiä tiedonkeruumuotoja, se on joustava ja sopii moniin erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Haastattelutilanteessa on mahdollista olla suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa, jolloin on mahdollista selvittää myös vastausten takana olevia motiiveja. Haastattelututkimuksessa haastateltavat ovat aktiivisia, merkityksiä luovia osapuolia ja tutkittava asia melko tuntematon tai vain vähän tutkittu alue. Haastattelun avulla haastateltavat voivat tarjota aiheeseen monita-

hoisia ja moniin suuntiin viittaavia vastauksia ja vastauksia on mahdollista tämentää vielä lisäkysymyksillä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 34–35.)

4.3 Teemahaastattelun suunnitteleminen

Teemahaastattelu on yksi puolistrukturoidun haastattelumenetelmän muodoista, jossa haastattelu etenee keskeisiksi valittujen teemojen mukaisesti. Puolistrukturoidun haastattelusta tekee se, että haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat kaikille haastatteluun osallistuville samat. Haastattelumenetelmäksi valittiin teemahaastattelu, sillä se korostaa osallistujien elämysmaailmaa ja heidän määritelmiään eri asioista ja tilanteista, jolloin tutkimukseen valitut teemat saavat haastateltavien äänet kuuluviksi. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47–48.) Teemahaastattelun valintaan kehittämistyössä vaikutti se, että teemahaastattelu korostaa haastateltavien tulkintoja asioista ja heidän asioille antamiaan merkityksiä, jotka he tekevät vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Näin teemahaastattelun avulla pystyttiin selvittämään Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan jäsenten kokemuksia, ajatuksia ja motivaatiota tutkittua ilmiötä eli ikääntyneiden veneilyharrastusmahdollisuuksien edistämistä kohtaan. (Pitkäranta 2010, 106–107.)

Teemahaastattelussa tutkijan tehtävänä on määritellä haastattelun aihepiirit eli teemat, joiden mukaisesti haastattelussa edetään. Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen kannalta, jolloin teemojen tulee pohjautua tutkimuksen viitekehykseen. (Pitkäranta 2010, 106–107.) Haastattelurunkoa suunniteltaessa, käytettiin apuna Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 66–67) ohjeistusta teema-alueuuttelon laatimisesta. Suunniteltu teema-alueuuttelo perustui opinnäytetyön viitekehykseen, jonka pohjalta luotiin yksityiskohtaisempia teemoja, alakäsitteitä. Teemoja suunniteltaessa niistä pyrittiin tekemään ajatuksia herättäviä, muttei kuitenkaan ajattelua ohjaavia, jotta saataisiin mahdollisimman kattavia ja moninaisia vastauksia. Haastattelutilanteessa teema-alueita oli tarkoitus vielä tarkentaa kysymyksillä. Haastattelun runko luotiin paperille ja lopulta haastatteluun syntyi kolme teemaa, joita vielä

tarkennettiin lisäämällä lomakkeeseen joitakin tukisanoja. Valitut teemat olivat ikääntymisen tuomat haasteet Turun Moottorivenekerho ry:ssä, esteettömyys ja saavutettavuus Turun Moottorivenekerho ry:n näkökulmasta sekä ikääntyvien toimintamahdollisuuksien edistäminen Turun Moottorivenekerho ry:ssä. Lopulta teemahaastattelulomakkeeseen päätettiin liittää vielä teemoissa esiintyvien käsitteiden määrittelyt, jotka löytyivät myös viitekehyksestä, jotta haastateltavat varmasti ymmärtäisivät, mitä teemat merkitsevät (Liite 1.).

Teemahaastattelu päätettiin toteuttaa Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan ryhmähaastatteluna, sillä sen tavoite on vapaamuotoinen ja osallistujat voivat spontaanisti kommentoida, tehdä huomioita ja tuottaa monipuolista tietoa tutkittavasta aiheesta. Ryhmähaastattelussa haastattelijan tehtävänä on saada keskustelua aikaan, mutta myös huolehtia, että keskustelu pysyy annettujen teemojen ympärillä ja kaikilla on mahdollisuus osallistua. Ryhmähaastattelun merkitys korostuu, kun sen tavoitteena on selvittää, miten haastateltavat muodostavat yhteisen kannan ajankohtaiseen asiaan. Jotta johtokunnan yhteiset näkemykset saatiin koottua ikääntyneiden veneilyharrastuksen edistämiseksi, käytettiin haastattelumenetelmänä täsmäryhmähaastattelua (focus group interview). Ryhmä koostui Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan kuudesta jäsenestä, tutkimusjoukko oli tarkasti valittu ja kutsuttu koolle haastattelua varten. Johtokunnan jäsenet olivat haastattelun tavoitteiden kannalta olennainen valinta, sillä heidän mielipiteillään ja asenteillaan on vaikutusta tarkastelussa olleeseen ilmiöön ja heidän on myös mahdollista aikaansaada muutoksia, mikä on täsmäryhmähaastattelulle ominaista. Tarkoituksena oli saada uusia ideoita ja ajatuksia omien näkemysten tueksi, selvittää Turun Moottorivenekerho ry:n ikääntyneiden jäsenten tarpeita ja asenteita, jotta uusia palveluita voitaisiin kehittää. Näitä tavoitteita täsmäryhmähaastattelu tukee. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 61–63.)

Haastattelu toteutettiin ryhmämuotoisena, jotta saataisiin esiin mahdollisimman paljon johtokunnan luontaista vuorovaikutusta sekä mahdollisimman miellyttävän haastattelutilanteen tarjoamiseksi. Ryhmäläiset olivat toisilleen ennalta tuttuja ja heillä on yhteisiä keskustelutilanteita ja kokouksia kuukausittain. Tämän

vuoksi ryhmässä keskustelu oli luonteva valinta aineiston keräämiseen. Tuttu ryhmä päätettiin kuitenkin jakaa vielä pienempiin alaryhmiin haastattelun aluksi, jotta keskustelusta saataisiin mahdollisimman yksityiskohtaista ja jotta aineistoon saataisiin huomioita useammasta eri näkökulmasta. Pienen ryhmän hyödyiksi koettiin erityisesti se, että pienryhmässä toimittaessa ryhmäpaineen merkitys pienenee ja osallistujilla on enemmän tilaa olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Kopakkala 2005, 182.)

Ryhmässä työskentelyn vaikutuksia suoritukseen on tutkittu paljon, ja siitä on käyty myös monipuolista keskustelua. Muun muassa amerikkalainen Norman Triplett on tutkinut ryhmässä työskentelyn vaikutuksia suoritukseen. Triplettin oletus oli, että muiden henkilöiden läsnäolo auttaa parempiin tuloksiin. Hän pystyikin osoittamaan olettamuksensa kokeellisesti oikeaksi. Triplettin tutkimustuloksia on myöhemmin osittain vahvistettu ja toisaalta myös kumottu. Hän on todennut, että tekijälleen helppojen tehtävien suorittaminen tehostuu, jos paikalla on muitakin henkilöitä. Toisaalta, jos tehtävä on kovin haastava, muiden läsnäolo voi lisätä painetta ja siten heikentää suoritusta. Voidaan kuitenkin olettaa, että ryhmätyöskentelyssä yksilöiden suoritus paranee, jos tiimi on toimiva. Toimivassa tiimissä ryhmäläiset pitävät tehtävää itselleen tärkeänä sekä sopivan haastavana ja omaa panostaan ratkaisevana. (Kopakkala 2005, 39–40.)

Ennakko-oletus haastattelun kohderyhmänä olevasta Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnasta oli se, että he muodostavat toimivan tiimin. Tämän kautta oletettiin, että ryhmätyöskentely toimii tässä tapauksessa suoritusta parantavana tekijänä. Toimivan tiimin pohjalla on useita tärkeitä tekijöitä. Hyvän perustan yhteistyölle muodostavat ryhmän jäsenten välinen luottamus ja ryhmäidentiteetti. Hyvään ryhmäidentiteettiin liittyy ajatus siitä, että kuuluu toimivaan, ainutlaatuiseseen sekä merkitykselliseen ryhmään. (Heinonen ym. 2011, 72.) Jotta ryhmässä toimiminen tarjoaisi parhaan mahdollisen lopputuloksen, on ryhmän vuorovaikutuksen oltava ajattelua edistävää ja vaikutusmahdollisuuksia vahvistavaa. Ajattelua edistävä vuorovaikutus on vuorovaikutusta, joka koetaan vertaisena ja avoimena. Siitä on poistettu myös totutut kontrolli- ja valtarakenteet ja

kaikki ryhmäläiset ovat lähtökohtaisesti samalla viivalla. (Heinonen ym. 2011, 77.)

4.4 Teemahaastattelun toteuttaminen

Ryhmämuotoinen teemahaastattelu toteutettiin 20.5.2015 Turun Moottori-venekerhon Ruissalon tukikohdan Kipparimajassa. Haastattelu pidettiin osana kerhon johtokunnan kokousta ja siihen osallistui johtokunnan yhdeksästä jäsenestä kuusi paikalla ollutta jäsentä. Haastattelun alussa kerrottiin opinnäytetyöstä ja käytiin läpi haastattelun kulkua. Aiemmassa johtokunnan kokouksessa oli käyty opinnäytetyön suunnitelmaa jo läpi, joten työn tavoitteet olivat johtokunnan jäsenille tuttuja. Haastattelun alussa haastateltavat jaettiin kahteen kolmen jäsenen pienryhmään, jossa he saivat vapaasti keskustella teemoista ja halutessaan kirjoittaa muistin ja keskustelun tueksi muistiinpanoja heille jaettuihin papereihin, jotka sisälsivät teemat, teemoja tukevat kysymykset ja käsitteiden määrittelyt. Pienryhmille oli varattu aikaa keskustelua ja muistiinpanojen tekemistä varten puoli tuntia, käytännössä kymmenen minuuttia yhtä teemaa kohtaan. Puolen tunnin keskustelun jälkeen huomattiin kuitenkin, että ryhmillä oli vielä pohtiminen pahasti kesken, sillä keskusteltavaa aiheesta riitti, ja keskustelu-aikaa pienryhmissä venytettiin 45 minuuttiin.

Pienryhmäkeskustelujen jälkeen siirryttiin varsinaiseen teemahaastatteluosioon, jolloin toinen haastattelihoista toimi haastattelutilanteessa keskustelun ohjaajana ja toinen kirjoitti muistiinpanoja keskustelusta. Keskusteluissa lähdettiin liikkeelle teemoittain niin, että toinen pienryhmistä kertoi ensin omia näkemyksiään teemaan liittyen ja sen jälkeen toinen ryhmä sai vielä täydentää ajatuksiaan teemaan liittyen. Ryhmät jakoivat ajatuksiaan avoimesti ja keskustelivat toistensa näkemyksistä. Näin edettiin jokaisen teeman kohdalla ja lopuksi päästiin teemojen suhteen yhteiseen konsensukseen siitä, mitkä asiat edistäisivät ikääntyvien ja jo ikääntyneiden veneilyharrastuksen jatkumista Turun Moottori-venekerho ry:ssä. Haastattelulle oli varattuna aikaa noin puoli tuntia ja aikataulussa pysyttiin melko hyvin, vaikka teemoja käsiteltiin laajoista näkökulmista.

Koko ryhmän haastattelu myös nauhoitettiin, jotta vastauksiin olisi mahdollista palata myöhemmin.

4.5 Haastattelun käsittely ja analysointi

Haastattelun tallentaminen jossakin muodossa on laadukkaan tutkimuksen kannalta välttämätöntä. Joissain tapauksissa voi olla tarkoituksenmukaista tallentaa sekä kuva että ääni, mutta useimmiten luotettava äänen tallennus riittää. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 75) Ryhmämuotoinen teemahaastattelu äänitettiin kahdella tallennusvälineellä, jotta haastattelijat saivat mahdollisuuden keskittyä täysin haastattelun seuraamiseen ja lisäkysymysten esittämiseen. Haastattelun alussa varmistettiin, että keskustelun nauhoitus sopii kaikille osallistujille ja kerrottiin, minkälainen merkitys sillä on työmme kannalta, sekä millaisia hyötyjä se meille tarjoaa. Asianosaisille selvennettiin myös, ettei äänite mene muiden henkilöiden kuultavaksi. Haastattelutila oli iso ja akustiikaltaan melko kaikuva, joten tallennuslaitteet asetettiin eri puolille tilaa. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista kokeiltiin myös tallennuslaitteiden toimivuutta olosuhteisiin nähden.

Tavallisin tapa valmiin aineiston käsittelyyn on litterointi, eli aineiston purkaminen tekstiksi. Tässä työssä litterointi oli luonteva valinta, sillä päätelmien tekeminen suoraan tallennetusta materiaalista on haastavaa, kun haastateltavia on useampia ja haastattelu on kestoaltaan pitkä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 138) Ryhmäteemahaastattelu Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnalle oli kestoaltaan noin tunnin pituinen ja haastateltavina oli kuusi henkilöä, joten tarpeeksi tarkkojen havaintojen tekeminen suoraan tallennetusta materiaalista olisi ollut hyvin työlästä ja epätarkoituksenmukaista.

Litterointi voidaan erotella tarkkuuden suhteen erilaisiin tasoihin. Kaikkein tarkin taso erittelee kaikki äänenpainoista ja eleistä lähtien, kun taas yleiskielisessä litteroinnissa teksti muutetaan murteellisesta yleiskieliseksi ja propositiotasolla vain keskeisin sisältö kirjataan ylös. (Kananen 2012, 109) Tässä tapauksessa koettiin, että ei ole tarkoituksenmukaista litteroida haastattelua kokonaan sanatarkasti tai edes yleiskielisesti, vaan yleisesti propositiotasoinen litterointi riittää.

Propositiotason litteroinnissa kirjoitetaan ylös vain keskustelun ja siitä tehtyjen havaintojen ydinsisältö (Kananen 2012, 110). Keskeisimpiä osia litteroitiin kuitenkin myös sanatarkasti ja yleiskielisesti, joka mahdollistaisi sitaattien käytön raportointivaiheessa.

Litteroitu materiaali oli haastattelun keskusteleavan luonteen vuoksi melko runsasta ja sisälsi tarkoitukseensa nähden paljon ylimääräistä tekstiaineistoa. Teemahaastatteluaineiston mahdollisimman luotettavaan ja laadukkaaseen jatkokäsittelyyn pyrittiin pitämällä huolta, että analysointi tapahtui haastattelutyössä mukana olleiden henkilöiden toimesta, ja että se aloitettiin nopealla aikataululla haastattelun jälkeen (Hirsjärvi & Hurme 2011, 142.) Palveluiden kehittämisen edistämiseksi aineisto segmentoitiin eli tiivistettiin aiheittain. Litteroitu materiaali siis jaettiin kappalemerkeillä erillisiin asiakokonaisuuksiin eli segmentteihin. (Kananen 2012, 113.) Tiivistämisen myötä muodostuivat muistiinpanot, jotka sisälsivät nimettyjä segmenttejä Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan haastattelussa esiin nostamista aiheista. Segmentoidun materiaalin avulla saatiin selkeä aihio, jonka pohjalta lähdettiin miettimään millaisia palveluita aineiston keskeisimmiksi nousseista aiheista voitaisiin kehittää.

4.6 Haastatteluaineiston tulkinta

Haastattelua analysoitaessa esiin nousi monia tärkeitä asioita, jotka toimivat pohjana ja teoriana palvelukonseptia luodessa. Monet aineistossa keskeisesti esiintyneistä aiheista oli asioita, joita oli pohdittu jo aiemmin asiasta keskusteltaessa, mutta ryhmämuotoinen teemahaastattelu Turun Moottorivenekerho ry:lle tarjosi aineiston, joka oli juuri kehitettävän yhteisön sisältä luonnollisesti noussutta. Tämän aineiston tarjoamat havainnot kehittämiskohteista ja ideat, joilla niihin voisi puuttua, on toiminut palveluita kehitettäessä tärkeimpänä taustana ja teoriana, jota tämänkaltaisessa työssä voidaan saada. Kehittämistyössä keskeisenä tavoitteena on se, että työn tulos olisi juuri kohderyhmälleen merkityksellinen ja heidän näkökantansa on prioriteeteissa korkealla.

Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunta nosti haastattelussa esiin heidän näkökulmastaan ikääntymisen tuomia haasteita veneilyharrastuksessa. Esiin nousi merkittävästi fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn muutoksia ja näihin liittyviä veneilyharrastuksessa tarvittavia ominaisuuksia. He kuvasivat suurimmiksi ongelmia aiheuttaviksi fyysisiksi muutoksiksi tasapainon muutoksia, reagointi- ja koordinaatiokyvyn muutoksia sekä voiman vähentymistä. Psyykkiseen toimintakykyyn liittyen teemahaastattelussa nostettiin esiin joustavuus, nopea reagointi, pelon voima sekä tunteiden käsittelyyn liittyvät muutokset. Haastattelun kohderyhmä kuvasi ikääntyneiden usein suhtautuvan itseensä ja omaan pärjäämiseensä turhan kovalla kädellä ja pelkäävän myöntää ongelmiaan.

Haastattelussa yhdeksi tärkeäksi kehittämiskohteeksi todettiin kerhon juuttuminen tuttuihin tapoihin ja rutiineihin. Aineistossa toistui kysymys siitä, miten muutokset voitaisiin tehdä siten, että ne olisivat koko yhteisölle mahdollisimman kivuttomia ja luontevasti toteutettuja. Myös resurssien vähyys nousi haasteeksi uudistuksia tehtäessä. Sekä rahallisten resurssien että henkilöresurssien todettiin olevan niukkoja. Suuri osa Turun Moottorivenekerho ry:n aktiivijäsenistä on työikäisiä, joilla on omassa arjessaan jo monia vastuutehtäviä ja velvoitteita. Palveluista toivottiin siis mahdollisimman vähäisillä resursseilla toteutettavia, mutta silti toimivia.

Ideota nousi harrastuksen muotoon liittyen ja haastateltavat pohtivat, onko jäsenyys turhan yksiulotteinen. Selkeänä toiveena otettiin esiin myös tapahtumien uudistaminen siten, että niihin olisi ajallisesti ja esteettömyyden kannalta helpompi jokaisen Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenen osallistua. Ikääntyneen veneilyä voisi tukea esimerkiksi lähtemällä yhdessä veneilemään, tarjoamalla talkotoimintaa ja nostamalla enemmän esiin tilojen käyttöoikeutta. Yhteisenä toiveena nousi tavoite siitä, että jokainen kerholainen pääsisi luontevasti toimintaan mukaan. Pitkällä tähtäimellä toivottiin myös tilojen parantamista esteettömmäksi, myös sosiaalinen ulottuvuus huomioiden.

4.7 Palvelukuvausten kehittäminen

Palveluiden kehittämisprosessissa eli tuotteistusprosessissa määritellään ja täsmennetään jonkin organisaation tuottamia, asiakkaan saamia palveluita. Laadukas, kilpailukykyinen ja elinkaareltaan pitkäikäinen tuote syntyy tuotekehitysprosessin kautta. Tuotteen alkuvoimana voi toimia innovaatio tai visio, mutta lähtökohtana tulee aina olla asiakas, tuotteistamisen päähenkilö. (Jämsä & Manninen 2000, 16.) Sosiaali- ja terveysalalla ei normaalisti puhuta tuotteesta kaupankäynnin välineenä, vaan ennemminkin puhutaan palveluiden tarjoamisesta ja vastaanottamisesta. Laajemmin ymmärrettynä tuotteistuksessa on kysymys palveluiden kehittämisestä asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Palveluiden suunnitteluprosessi on luovaa työtä, jossa asioita käsitellään syvällisesti ja jonka laadukkaana lopputuloksena palvelun saaja nähdään yksilönä ja hänelle pystytään tarjoamaan yksilöllistä kohtelua. (Holma 1998, 12–15.)

Palvelutuotannon kehittäminen ja palveluiden tuotteistusprosessi perustuu aina asiakkaiden tarpeisiin, joten laadukkaalla palvelulla tulee aina olla mietittynä perustehtävä (Holma 1998, 20). Kehitettyjen palveluiden perustehtävänä on edistää ikääntyneiden veneilyharrastajien mahdollisuuksia olla mukana Turun Moottorivenekerho ry:n yhteisössä merkittävinä jäseninä ja jatkaa harrastustaan mahdollisimman pitkään. Asiakkaina toimivat Turun Moottorivenekerho ry:n ikääntyvät jäsenet ja tämän opinnäytetyön teoriapohjassa on pohdittu, millä laisilla tarpeilla kyseisellä sukupolvella ja harrasteryhmällä voisi olla, jotta palvelut kohtaisivat nämä tarpeet mahdollisimman hyvin.

Jo palveluiden tuotteistamisprosessin alkuvaiheessa on tärkeää hahmottaa palvelutuotanto kokonaisuudessaan, jotta tiedetään millaisia palveluita halutaan tarjota. Vaikka hahmotelma olisi vain karkea ja tarjottavat palvelut tarkentuisivat myöhemmin, on tämä prosessin vaihe tärkeä muistaa tehdä. Varsinaisiin palvelukuvauksiin voidaan valita vain tärkeimmät palvelut tarkasti kuvattaviksi ja osa palveluista vain mainittaviksi. (Holma 1998, 27.) Palvelut päätettiin rajata koskemaan sekä ikääntyviä kolmannen iän vasta saavuttavia jäseniä, joilla aktiivisia veneilyvuosia on vielä edessä että jo ikääntyneitä kerhon jäseniä, jotka eivät

enää pysty itsenäisesti veneilemään, mutta joille on tärkeää olla mukana kerhon toiminnassa. Palveluiden kehittämistä rajasivat myös Turun Moottorivenekerho ry:n rajalliset henkilö- ja budjettiresurssit.

Tuotteistaminen on prosessina pitkä ja monivaiheinen. Se sisältää tarjottavan palvelun määrittelyä, kuvaamista, suunnittelua, kehittämistä, tuottamista sekä jatkuvaa parantamista. Usein tuotteistus mielletään suppeasti vain tuotteiden määrittelynä, eikä huomioida palvelun täsmentämistä ja sen jäsentämistä hallittavampaan muotoon osana prosessia. (Lehtinen & Niinimäki 2005, 30.) Tuotekehitysprosessi muodostuu kuitenkin useasta vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa on tärkeää kartoittaa lähtötilanne eli tunnistaa tilanteen ongelmat ja kehitystarpeet. Ongelmien tunnistamisen jälkeen aloitetaan ideointi, jossa pyritään hyödyntämään mahdollisimman monipuolisesti eri lähteitä ja lähestymään asiaa useista eri näkökulmista. Ideoinnin jälkeen lähdetään luonnostelemaan tuotetta eli luodaan tuotekonsepti ja tuotekuvaus. Tuotekuvauksen luomisen jälkeen sitä lähdetään kehittelemään sekä testaamaan käytännössä. Tähän vaiheeseen liittyy tarpeen mukaan esimerkiksi laadunvarmennusta, prototyypin testausta ja tuotantoprosessien laatimista. Tämän jälkeen tuote viimeistellään, otetaan markkinointiin ja käyttöön. (Jämsä & Manninen 2000, 85.)

Tässä tapauksessa tuotekehitysprosessi pysähtyi tuotekuvauksen kehittelyyn ja viimeistelyyn. Tämän päätöksen taustalla oli puhtaasti kehittämistyön rajallinen aikataulu ja veneilyharrastuksen vuosittainen sykli, joiden vuoksi palveluita on mahdollista testata ja ne on mahdollista ottaa käyttöön vasta seuraavan veneilykauden aikana. Näin ollen tuotteistusprosessin vaiheista käytännön testaus ja viimeistely omaan tarpeeseen ideaaliksi jäävät tämän työn ulkopuolelle ja Turun Moottorivenekerho ry:n vastuulle. Halutessaan he voivat hankkia kyseiseen työhön tueksi ulkopuolisen toimijan.

Tässä työssä kehittämisprosessi alkoi kartoittamalla esille nousseita ongelmia ja miettimällä niihin mahdollisia ratkaisuja. Ratkaisut muodostuivat aikaansaadun aineiston pohjalta sekä ammatillisen tieto- ja teoriapohjan perusteella. Aluksi perehdyttiin litteroidusta materiaalista saatuihin segmentoituihin muistiinpanoihin. Sitten pyrittiin etsimään analysoidusta materiaalista Turun Moottori-

venekerho ry:lle merkittäviä haasteita ikääntyneiden harrastamiseen liittyen sekä aineistoa, josta olisi mahdollista lähteä kehittämään ratkaisuksi soveltuvia palveluita. Segmentoidusta aineistosta nousikin melko luontevasti seitsemän kehiteltävää aihiota. Materiaalista nousseita aihioita lähdettiin mukauttamaan palveluiksi sopiviksi käyttäen aivorihi-menetelmää. Aivorihiessä tarkoituksena on tuottaa ideoita nopeasti ja suodattamatta keskeneräisiä tai mahdottomiltakaan kuulostavia ideoita (Kananen 2012, 68). Aivorihiä avulla saatiin materiaalia, jonka pohjalta oli helppo lähteä rajaamaan pois mahdottomia ja tarkoitusta palvelemattomia ratkaisuja.

Tämän jälkeen palveluita alettiin työstää tarkemmin. Ideoinnin tukena käytettiin erilaisia menetelmiä, jotka auttoivat hahmottamaan tekijöiden ja riippuvuussuhteiden kokonaisvaltaista hahmottamista. Tässä apuna käytettiin muun muassa Mind Map –tekniikkaa, joka on yleisesti tunnettu, ja jonka etuina on erityisesti nopeus, yksinkertaisuus sekä havainnollistavuus (Kananen 2012, 66). Miellekartan ja muun ideoinnin avulla tuotteistusprosessi saatiin alkuun.

Hyvästä palvelukuvauksesta tulee löytyä palvelun tarkoitus, sen hyödyt palvelun tarjoajalle ja vastaanottajalle, palvelun sisältö, resurssien käyttö, laatuvaatimukset sekä mahdolliset muut palvelulle ominaiset seikat. Palvelukuvauksia voidaan käyttää palveluiden markkinointiin ja niistä tiedottamiseen, tiedonlähteenä yhteistyökumppaneille, toiminnan suunnittelun apuvälineenä sekä palveluiden sisällön, niiden vaikutusten ja laadun arvioimiseksi. (Holma 1998, 30.) Palvelukuvaukset toteutettiin Turun Moottorivenekerho ry:lle ideaalipalveluina, joissa kuvattiin, millaisia olisivat ihanteelliset palvelut ikääntyneille veneilyharrastajille juuri heidän yhteisössään. Palvelukuvauksia laadittaessa käytettiin apuna Tupu Holman (1998, 107–108) laatimaa apulomaketta ”Työlomake palvelumäärittelyn laatimiseksi”, jota mukautettiin näille palvelukuvauksille soveltuvammaksi.

4.8 Toimeksiantajan palaute

Kun Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan teemahaastattelussa esille nostamien asioiden mukaiset palvelut saatiin valittua ja tehtyä niistä selkeät palve-

lukuvaudet, sovittiin yhteinen tapaaminen johtokunnan kokouksen yhteyteen, jolloin palvelut esiteltiin. Ennen tapaamista palvelukuvaudet lähetettiin johtokunnan jäsenten luettavaksi ja etukäteen tutustuttavaksi, jotta he pystyivät jo etukäteen miettimään palautetta palvelukuvauksiin liittyen. Osa johtokunnan jäsenistä oli jo syventynytkin palvelukuvauksiin ja niistä oli käyty keskustelua sähköpostitse. Pääasiassa saatu palaute oli positiivista, suunnitellut palvelut herättivät paljon keskustelua johtokunnassa ja he antoivat vinkkejä siitä, miten palveluista saataisiin luotua vielä paremmin toimivat. Johtokunnan jäsenet kehittivät kuitenkin vielä ottamaan rohkeammin kantaa heidän Ruissalon tukikohdan tiloihinsa ja kehittämään kokonaan uudet tilat, joissa kehitettyjä palveluita voisi vielä paremmin toteuttaa.

Tapaamisen jälkeen alettiin pohtia, miten luoda Turun Moottorivenekerho ry:lle uudet saavutettavammat tilat, joissa palveluita olisi helpompi saada toteutettua. Palvelut ovat sellaisenaankin täysin toteutettavissa ja niistä voi myös tarpeen vaatiessa kehittää vielä paremmin toimivia. Palvelukuvausten pohjaksi luotiin kuitenkin vielä yksi palvelukuvaus, joka nimettiin palvelurakennukseksi. Ruissalon tukikohdan tämänhetkiset tilat ovat melko haastavia saavuttaa, eivätkä kerhon jäsenet osaa hyödyntää tilojen tarjoamia mahdollisuuksia. Palvelurakennusta suunniteltaessa lähdettiin ajatuksesta, että rakennus olisi kaikkien saavutettavissa helposti venelaiturien tuntumassa, jossa tavallisimmin kerhon jäsenet kokoontuvat. Itse rakennusta ei suunniteltu, mutta palvelukuvauksessa perusteltiin sitä, kuinka uudet tilat edistäisivät ikääntyvien veneilyharrastamisen jatkumista ja miten ikääntyville suunnitellut palvelut olisivat näin ollen myös paremmin saavutettavissa.

Muokatut palvelukuvaudet ja suunnitellun uuden palvelurakennuksen palvelukuvaus lähetettiin Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan jäsenten toivomuksesta vain kahdelle toimeksiantajan edustajalle, jotka kuuluvat myös johtokuntaan. Heiltä saatiin vielä sähköpostin välityksellä palautetta tehdyistä muutoksista, joiden mukaan tehtiin lopulliset viimeistelyt suunniteltuihin palveluihin.

4.9 Palvelukonseptin luominen

Lopulliset palvelukuvaukset koottiin yksien kansien väliin palvelukonseptiksi. Kansio sisältää kansilehden, sisällysluettelon, johdannon kansion sisältöön ja palvelukuvausten kehittämiseen sekä varsinaiset palvelut, joita ansiosta löytyy seitsemän kappaletta. Tarkat palvelukuvaukset ja kansion sisältö löytyy opinnäytetyön liitteistä (Liite 2.).

Valmiit palvelukuvaukset luotiin työssä aiemmin kuvatun tuotteistusprosessin avulla. Palvelukuvausten luomisessa pyrittiin tukeutumaan mahdollisimman kattavasti ja tiiviisti kohderyhmän edustajilta saatuun aineistoon. Lopullinen Turun Moottorivenekerho ry:lle luotu kansio sisältää seitsemän toisiinsa sidoksissa olevaa palvelua. Palvelut on suunniteltu yhtenäiseksi toisiaan tukevaksi konseptiksi, mutta kaikkia kehitettyjä palveluita on mahdollista käyttää myös yksittäin erillisinä palveluina. Palvelukuvauksissa on paljon liikkuvia osia, joita on mahdollista palveluiden toteutusta suunnitellessa täydentää. Keskeisenä tavoitteena koko palvelukonseptin luomisessa oli ikääntyvien jäsenten harrastusmahdollisuuksien edistäminen. Palveluiden avulla toimintaa helpottavia ratkaisuja on sekä vielä aktiiviseen veneilyyn kykeneville että niille, jotka ovat siitä joutuneet jo luopumaan.

Palvelukonseptiin kehittyi kaksi laajempaa koko palvelukonseptia yhdistävää ikääntyneiden harrastusmahdollisuuksia parantavaa palvelua. Toinen niistä on uusi palvelurakennus Turun Moottorivenekerho ry:n Ruissalon tukikohtaan ja toinen kokonaan uusi jäsenyyden muoto, - seniorijäsenyys. Palvelurakennuksen taustalla on nykyisten tilojen huono saavutettavuus ja kokemus niiden toimimattomuudesta. Haastattelun aineistosta nousi esiin ajatus siitä, että rakentamalla uusi virikkeellinen tila lähemmäs harrastajien luonnollista toiminta-aluetta eli laituria ja merta, myös yhteisöllisyys paranisi. Palvelun myötä jokaisella yhteisön jäsenellä on mahdollisuus kohdata muita jäseniä ja harrastaa veneilyä kaikissa sen monipuolisissa muodoissa luontevasti. Uusi palvelurakennus tuo muille palveluille alustan, johon uutta ikääntyneet jäsenet huomioivaa harrastamista olisi hyvä lähteä rakentamaan.

Palvelurakennuksen ajatusta koko palvelupakettia yhteen sitovana palveluna tukee seniorijäsenyys uutena harrastamisen muotona. Seniorijäsenyyden tarkoituksena on toimia uudenaikaisena täysipainoisen osallistumisen mahdollistajana. Seniorijäseneksi siirtymällä ikääntynyt jäsen saa etuoikeuden saada muita juuri hänelle suunnattuja palveluita. Jäsenyyden muutoksen myötä ikääntyvien jäsenten aktiiviset harrastusmahdollisuudet monipuolistuvat, eikä heidän tarvitse kokea huonommuutta tai eriarvoisuutta yhteisön jäsenenä, vaikka eivät voisi enää konkreettisesti veneillä.

Yhtenä keskeisimpänä tavoitteena teemahaastattelun aineistosta nousi hiljaisen tiedon kulkeminen kokeneemmilta jäseniltä nuoremmille. Tätä tavoitetta vastaamaan kehitettiin ikääntyneille jäsenille venekummitoimintaa sekä mahdollisuus tarjota yksilöllisesti kehitettäviä neuvontapalveluita. Venekummitoiminnan taustalla oli luontevasti teemahaastattelussa esille tuodut ajatukset ”kimppa-veneilystä” ja uusien jäsenten mahdollisuuksista saada tukea harrastuksen aloittamiseen. Molemmat hiljaisen tiedon välittämiseen keskittyvät palvelut luovat yhteisöllisyyttä uudella tavalla ja tarjoavat samalla ikääntyneelle jäsenelle uudenlaisia mahdollisuuksia osallistua veneilyharrastukseen Turun Moottori-venekerho ry:ssä.

Konkreettisempaa sekä helpommin hahmotettavaa tukea ja esteettömyyttä tarjoamaan kehitettiin kaksi palvelua tukemaan vesille lähtöä ja sieltä paluuta. Rakenteellinen esteettömyys nousi esiin esteettömän laituripaikan tarjoavassa palvelussa ja turvallisen veneilyn mahdollistavaksi palveluksi muodostui Ruissalon tukikohdassa säännöllisesti päivystävä satamapoika. Satamapojan päivystysajat tiedotetaan yleisesti jäsenille, jotta ikääntyvät kerhon jäsenet voivat suunnitella veneilyaikataulunsa osittain myös tuensaantimahdollisuuksien mukaan. Esteetön laituripaikka simpeleillä ratkaisuilleen pystyy tarjoamaan tukea ikääntyville, joilla alkaa olla muutoksia esimerkiksi tasapainon ja voiman määrässä. Esteettämiä laituripaikkoja voi toteuttaa resurssien rajoissa yhden tai useamman ja palvelua olisi hyvä aktiivisesti markkinoida siitä mahdollisesti hyötyville jäsenille.

Turun Moottorivenekerho ry on jäsenilleen merkittävä ja tärkeä yhteisö, jossa jokaisen on tärkeä voida kokea itsensä tervetulleeksi. Yhteisöllistä saavutettavuutta pyrittiin tarjoamaan yksinkertaiselta kuulostavalla palvelulla eli ilmoitustaululla. 2010-lukua eletessä ajantasainen ja aktiivinen tiedotus siirtyy koko ajan laajemmin Internetiin. Ikääntyneemmille jäsenille internetin käyttö voi olla täysin luontevaa, mutta useilta se vaatii kuitenkin huomattavan suuria ponnistuksia. Tämän vuoksi ilmoitustaulu, johon Turun Moottorivenekerho ry aktiivisesti päivittää ajankohtaisia uutisia ja tapahtumia, voi tarjota ikääntyville jäsenille huomattavan helpotuksen yhteisön toimintaan osallistumiseksi.

Toimintaterapian näkökulmaa ja asiantuntijuutta pyrittiin tuomaan esiin koko palvelukonseptissa ja jokaisen palvelun tarkkaan mietityissä sisällöissä. Palveluiden tavoitteita korostamaan käytettiin palvelukuvauksissa toimintaterapianimikkeistön koodeja. Suurimmaksi osaksi keskeisimmäksi nimittäväksi tekijäksi nousi koodi RT236 Vapaa-ajan viettämisen edistäminen. Tämän esiintyminen on luontevaa, sillä kyseessä on vapaaehtoinen harrastus, johon jäsenet osallistuvat. Muita useissa palveluissa käytettyjä koodeja olivat RT235 Yhteiskunnallisen osallistumisen edistäminen ja RT240 Ympäristössä selviytymisen edistäminen. Nimikkeistön koodit auttoivat palvelukuvauksia luodessa hahmotamaan tarkemmin jokaisen palvelun tavoitteita ja nostivat esiin uusia toimintaterapeuttisesti tuotettuja näkökulmia.

5 POHDINTA

5.1 Kehittämistyön laatu, eettisyys ja luotettavuus

Kehittämistyön laadun ja luotettavuuden arviointi ei ole yksinkertaista, sillä työn luotettavuutta arvioidaan kaikkien käytettyjen menetelmien omilla luotettavuuskriteereillä. Kehittämistyön tavoitteena on aikaansaada tutkimustyön kautta muutos, mikä poikkeaa perinteisistä tutkimusmenetelmistä. (Kananen 2012, 166.) Tälle kehittämistyölle on asetettu suunnitelmavaiheessa tavoitteet, jotka pyrittiin saavuttamaan. Tavoitteet asetettiin mitattavaan muotoon, jotta niiden toteutumista pystyisi arvioimaan. Itse tavoitteen saavuttaminen ei ole luotettavuuden mittari, mutta kehittämisen kannalta tavoitteiden saavuttaminen on kuitenkin hyvä asia. Jos tavoitteita ei saavuteta, vaikka kehittämistyön tutkimuksellinen osuus olisi tehty täysin oikeaoppisesti ja sen luotettavuus olisi hyvä, kehittämisprosessissa on tehty virhe. (Kananen 2012, 176.) Nyt prosessin päättyessä pystytään toteamaan lyhyen aikavälin tavoitteet saavutetuiksi ja toivotaan pitkän aikavälin tavoitteidenkin tulevan saavutetuiksi ajan myötä, kun Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunta on ehtinyt rauhassa tutustua kehitettyyn palvelukonseptiin.

Yksi tärkeimmistä asioista, joka lisää kehittämistutkimuksen uskottavuutta ja luotettavuutta on dokumentaatio. Jokainen tehty ratkaisu ja valinta on kirjattu perusteluineen työn eri vaiheissa päiväkirjaan, joka on ollut suurena apuna tämän raportin kirjoittamisessa, jossa on pyritty kuvaamaan ja perustelemaan kaikki tehdyt valinnat kehittämistyön suhteen. Dokumentoinnin avulla pystytään perustelemaan, mitä on tehty ja miten on toimittu. Kun käytetyt tiedonkeruu-, analysointi- ja tulkintamenetelmät valittiin, kirjoitettiin ylös valintojen syyt ja niiden teoriaan pohjautuvat perustelut. Ja jo ennen menetelmien valintaa, käytiin läpi erilaisia vaihtoehtoja johtokunnan haastattelun toteuttamiseksi ja niistä valittiin parhaimmat ja toimivimmat, jotka pystyttiin työn onnistumisen kannalta myös hyvin perustelemaan. (Kananen 2012, 164–165, 172–173.)

Koska kehittämistyön tutkimuksellisessa osuudessa on käytetty laadullista tutkimusmenetelmää eli ryhmämuotoista teemahaastattelua, tulee sen laatua ja luotettavuutta arvioida laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteeristön avulla (Kananen 2012, 166). Haastattelun laadukkuuteen vaikuttaa se, että haastattelurunko tehdään huolellisesti toimivaksi (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184). Teemahaastattelurungon kehittämisessä käytettiin hyödyksi kirjallisuutta, jotta siitä saatiin tehtyä omasta mielestä hyvin toimiva. Eri teemahaastattelun tapoja kartoitettiin ja päädyttiin hyvien perustelujen kautta ryhmämuotoiseen teemahaastatteluun, jonka ajateltiin soveltuvan parhaiten tutkimusjoukolle ja olevan hyödyllinen tutkimustiedon keräämisen kannalta.

Varsinaisessa haastatteluvaiheessa laatua parantaa se, että haastattelun tekninen välineistö on kunnossa (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184). Haastattelujen tallentaminen varmistettiin kahden tallennusvälineen käytöllä, jotka sijoitettiin eri puolille haastattelutilaa, jotta varmasti kaikkien haastateltavien äänet kuuluisivat selkeästi. Menetelmä oli toimiva, sillä toisesta äänitteestä pystyi tarkistamaan, jos toisesta kuului puhe heikommin. Tarpeen vaatiessa haastattelun jälkeen olisi vielä voitu myös puhelimitse tarkentaa joitain tarvittavia tietoja.

Aineistoa käsiteltäessä haastattelun laatua parantaa useamman litteroijan käyttö ja litteroinnin tapahtuminen mahdollisimman nopeasti (Hirsjärvi & Hurme 2011, 185). Aineisto litteroitiin mahdollisimman nopeasti heti haastattelun jälkeen niin, että molemmat työn tekijät litteroivat aineiston, jonka jälkeen saatu aineisto käytiin läpi yhdessä ja aineistojen eriävyyksistä keskusteltiin. Litterointi tarkastettiin vielä kuuntelemalla toinen äänite.

Teemahaastattelun laatua arvioidessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että reliabiliteetti ja validiteetti ovat erilaisessa merkityksessä kuin määrällisissä tutkimuksissa. Haastattelun reliabiliteettia puoltaa se, että haastateltavat muodostivat yhdessä eri teemoille konsensuksia ja samoin haastattelun tulkitsijat pystyivät muodostamaan analyysissään yksimielisyyden. Vaikka sanotaan, että tulkinnoita on yhtä monta kuin tulkitsijoita, saavutettiin lopulta yksimielisyys tulkinnoista. Tulkinnan ristiriidattomuutta voidaankin pitää reliabiliteettina. Haastattelusta

saatu aineisto myös vastasi niihin odotuksiin, jotka sille asetettiin eli aineistosta saatiin kaikki hyöty irti palveluita kehittäessä.

Kuitenkaan haastattelu ei ole toteutettavissa uudelleen samalla tavoin saaden samoja tuloksia, sillä kehittämisprosessin myötä myös Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan ajatukset ja toiveet ovat muovautuneet ja uudesta haastattelusta saisi todennäköisesti osin eriäviä vastauksia. Reliabiliteettiin vaikuttaa myös se, että aineistoa analysoidessa on käytetty apuna kirjallisuutta, jotta analyysi saataisiin tehtyä oikein huomioiden kaikki aineisto ja tehden litterointi oikeaoppisesti. Näin saatujen tulosten pitäisi heijastaa haastateltavien ajatusmaailmaa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 185–186, 189. Kananen 2012, 173–174.)

Teemahaastattelun validiteettiin vaikuttaa se, että haastateltaviksi valittiin Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunta, joka on luotettava asiantuntijaryhmä edustamaan koko kerhon jäsenistöä. Toisaalta validiteettia saattaa heikentää se, ettei ikääntyviä veneilyharrastajia, joille palvelukonsepti on suunnattu haastateltu lainkaan. Näin ollen toisen asiantuntijaryhmän ajatukset jäivät kuulematta. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 189.) Validiteettia lisää myös se, että teemahaastattelu käsittelee sitä aihetta, mitä sen tarkoitettiin käsittelevän. Teemat luotiin kehittämistyön viitekehyksen pohjalta niin, että oli mahdollista saada haastateltavien näkemys aiheesta, jonka pohjalta päästiin tekemään palvelukuvauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 187–189.)

Toisaalta voidaan miettiä, olivatko haastattelijat riittävän hyviä haastattelijoina, sillä hyvälle haastattelijalle asetetaan paljon vaatimuksia. Tekijöiden mielestä nämä vaatimukset täytettiin melko hyvin, sillä toimittiin aiheen asiantuntijoina, pystyttiin ohjaamaan haastattelutilannetta, tulkittiin haastateltavien käyttäytymistä, tunnettiin omat velvollisuudet ja pystyttiin herättämään luottamusta, mutta ei kuitenkaan herätetty liiaksi huomiota, vaan haastateltavat saivat rauhassa käydä keskustelua yhdessä ja pohtia yhteisiä johtopäätöksiä. Haastattelijalta vaadittavat minimivaatimukset täyttyivät varmasti, mutta haastattelijat eivät kuitenkaan ole suorittaneet minkäänlaista haastattelijakoulutusta, eikä kummallakaan ole aiempaa haastattelukokemusta, joten huomaamatta haastateltaviin on saa-

tettu vaikuttaa myös negatiivisesti, mikä puolestaan on saattanut vaikuttaa myös saatuun aineistoon.

Kehittämistyön tutkimuksellinen osuus toteutettiin noudattaen tutkimuksen eri vaiheisiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa ikääntyvien Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenten tarpeista, jotta pystyttäisiin edistämään heidän veneilyharrastamisensa jatkumista kehittämällä sitä tukeva palvelukonsepti. Haastateltaville selvitettiin etukäteen, että saatua aineistoa tul- laan käyttämään osana kehittämistyön teoriapohjaa ja palvelukonseptin luomis- ta. Haastateltavat osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti, mikäli he kokivat olevansa kiinnostuneita aiheesta. Litterointi toteutettiin ohjeiden mukaisesti tar- vittavalla tavalla. Palveluiden kehittämisessä käytettiin vain tietoja, jotka nousi- vat esille aineistosta. Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnalle annettiin mahdollisuus antaa palautetta ja vaikuttaa kehittämistyössä ja palveluissa ilme- neviin seikkoihin, jotka pohjautuvat tehtyyn haastatteluun. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 19–20.)

Kehittämistyön eettisyydessä otettiin myös huomioon toimintaterapeuttien am- mattieettiset ohjeet, joiden mukaisesti toimittiin. Tavoitteena oli saada sekä edistettyä että ylläpidettyä ikääntyvien Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenten veneilyharrastamista. Ikääntyvien veneilijöiden tilannetta pyrittiin ajattelemaan kokonaisvaltaisesti huomioiden sekä toimintaympäristö että heidän yksilölliset tarpeensa palvelukonseptia kehitettäessä. Kehittämisen lähtökohtana olivat toimeksiantajan asettamat toiveet ja vaatimukset sekä ikääntymisen mukana tulevat erityistarpeet veneilyn kannalta.

5.2 Kehittämistyön tavoitteiden toteutuminen

Tämän kehittämistyön tärkeimpänä tavoitteena oli luoda tarkoituksenmukainen palvelukonsepti parantamaan ikääntyvien veneilijöiden mahdollisuuksia harras- taa ja olla täysipainoisia Turun Moottorivenekerho ry:n jäseniä. Työn avulla py- rittiin tarjoamaan ikääntyvien harrastamiseen liittyviin ongelmiin toimintatera- peuttisia ratkaisuja ja osoittamaan toimintaterapian asiantuntijuutta esteettö-

myyteen ja harrastamiseen liittyvissä asioissa. Kohderyhmään ja veneilyharrastukseen yleisesti tutustuesssa huomattiin nopeasti, että aiheeseen liittyen voisi tutkimusaiheita ja kehittämiskohteita löytyä todella monipuolisesti laidasta laitaan. Ensimmäisenä haasteena olikin rajausten tekeminen ja resurssien sekä työmäärän hahmottaminen realistisesti.

Tämän kehittämistyön alussa yhdeksi mielenkiintoiseksi haasteeksi koettiin se, että ikääntyneiden harrastamisesta ei juuri ole tutkittua tietoa. Tämä asetti tilanteen, jossa jouduttiin jo alusta lähtien hiomaan ja miettimään omaa viitekehystä ja työskentelytapaa uudesta näkökulmasta. Täytyi myös haastaa itsensä ajattelemaan mahdollisimman asiakaslähtöisesti ja miettimään, millaiset asiat juuri tälle asiakasryhmälle ovat merkittäviä ja mihin niistä on resurssit huomioiden tarkoituksenmukaista puuttua tai edes perehtyä. Tämä vaihe koettiin opettavaiseksi ja ammatillisuutta eteenpäin vieväksi vaiheeksi. Lopulta viitekehys muodostui todella luontevasti ajattelemalla vähän laajemmin ja keskustelemalla toimeksiantajan edustajien kanssa.

Toisaalta teoriatiedon puute ja pienelle kohderyhmälle toteutettava kehittämistyö oli työn toteuttamisessa selkeä vahvuus. Kehittämistehtävään pystyttiin tarttumaan avoimesti miettien käytännönläheisesti ja oman ammatillisen taustan kautta, mitä lähdetään tekemään ja miltä kannalta. Mikäli samankaltaisia töitä ja teoriaa olisi löytynyt runsaasti, oltaisi todennäköisesti pelätty tehdä uusia innovatiivisia ratkaisuja ja juututtu muiden aikaansaannoksiin liikaa. Työssä ei näkyisi työn tekijöiden kädenjälki niin vahvasti kuin nyt. Tämä toi kehittämistyön toteuttajille myös huomattavasti lisää motivaatiota ja tehoa työn tekoon. Myös tunne työn merkittävyydestä kasvoi, kun osattiin koko toteuttamisajan ajatella palvelupaketin kohderyhmää ja heidän hyötymistään työstä. Tällaista pientä ja selkeää kohderyhmää oli helppo peilata ja kantaa mukana kaikkia ratkaisuja tehdessä.

Työn tavoitteena oli tarjota Turun Moottorivenekerho ry:lle toimivan palvelukonseptin lisäksi mahdollisuus toimia tässä asiassa edelläkävijänä harrastuspiireissä. Tähän tavoitteeseen päästiin omasta mielestä hyvin. Vaikka palvelukonsepti onkin yksilöity juuri tämän yhteisön käytettäväksi ja heidän toimintaansa kehit-

täväksi, on se samalla viesti muille, että Turun Moottorivenekerho ry:ssä suurten ikäluokkien ikääntymisen aiheuttamat muutokset ja huoli hiljaisen tiedon siirtymisestä on nostettu rohkeasti pöydälle.

Valmis tuotos, joka tästä kehittämistyöstä saatiin aikaan, oli suunnitelman kanssa melko yhteneväinen. Palvelukansiosta löytyy seitsemän toimivaa palvelua, joiden avulla ikääntyvien jäsenten harrastusmahdollisuuksia on mahdollista parantaa. Prosessin alussa ajateltiin ehkä hieman naivistikin, että pystyttäisiin tämän työn rajaamissa resursseissa luomaan valmiita palveluita, joiden käyttöön-otto sellaisenaan olisi yksinkertaista ja tehokasta. Kehittämistyön edetessä huomattiin kuitenkin, että täysin valmiiden ja tälle kohderyhmälle suunniteltujen palveluiden hiominen jää pakosti kohderyhmälle itselleen. Tällainen pieni kerhomuotoinen harrastusryhmä on kuitenkin niin yksilöllinen ja sen toimintaan liittyy huomattavan monia erityisyyksiä ja liikkuvia osia, joita ei ulkopuolinen ilman todella syvällistä tutustumista pysty tavoittamaan.

Toteuttamisvaiheen lopetuksesta, jossa esiteltiin valmiit palvelukuvaukset Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnalle, opittiin todella paljon. Palveluita esitellessä huomattiin, että käydyt keskustelut sekä toteutettu teemahaastattelu oli selkeästi herättänyt mielenkiintoa. Tekijät ja prioriteetit olivat kuitenkin osittain muuttuneet projektin aloitusvaiheesta, eivätkä kaikki palvelukuvaukset lopulta enää vastanneet täysin sen hetkiseen tarpeeseen ja tilanteeseen. Tässä vaiheessa kehittämistyön tekijöillä oli selkeä pysähtymisen paikka. Palveluiden toimivuuden ajateltiin peilaavan suoraan omaan onnistumiseen ja työn laadukuuteen. Lopulta kuitenkin ymmärrettiin omat mahdollisuudet tässä vaiheessa sekä työn muu merkitys yhteisölle. Huomattiin, että alkuperäinen tavoite toimivasta ja helposti toteutettavasta palvelukonseptista oli vain yksi konkreettinen tuotos, joka kehitettiin. Sen lisäksi huomattavan tärkeänä tuotoksena saatiin aikaan keskustelua Turun Moottorivenekerho ry:ssä tarjoten heille useita näkökulmia, joita ikääntyneiden palveluiden kehittämisessä olisi hyvä miettiä.

5.3 Kehittämistyön merkitys Turun Moottorivenekerho ry:lle

Tämän kehittämistyön tekeminen on ollut erittäin opettavainen ja omaa ammatillista identiteettiä kehittävä kokemus. Tämän työn kautta on ollut hieno mahdollisuus tehdä toimintaterapiaa tunnetummaksi. Eräänlaista moniammatillista yhteistyötä on saatu tehdä Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan jäsenten kanssa ja näin kehittää työskentelytapoja myös erilaisen asiakasryhmän parissa. Työn tekijät ja toimeksiantajan edustajat ovat antaneet toisilleen paljon, mutta myös saaneet toisiltaan paljon hyvää. Työn kautta on saatu varmuutta lähteä kehittämään uutta, vaikka veneily harrastuksena onkin työn tekijöille täysin uusi ulottuvuus.

Yhteistyö toimeksiantajan kanssa sujui erittäin hyvin. Heiltä saatiin tukea työn tekemiseen ja sovitusta asioista pidettiin kiinni. Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan jäseniltä opittiin paljon veneilystä, mikä edisti kehittämistyön tekemistä ja palvelukonseptin luomista. Välillä olisi toivottu enemmän aktiivisuutta ja parempaa läsnäoloa myös muilta johtokunnan jäseniltä, ei vain parilta aktiivisimmalta. Kaikki kuitenkin osoittivat mielenkiintonsa aihetta kohtaan ja arvostivat työn tekijöitä toimintaterapian asiantuntijoina. Palautetta saatiin ja annettiin molemminpuolisesti, mikä oli erittäin tärkeää työn onnistumisen kannalta.

Suunnitelma kehittämistyön aikataulusta ja prosessin etenemisestä tehtiin sillä ajatuksella, että opinnäytetyötä toteutetaan keväällä 2015 ja syksyllä 2015 työskentely jää vähemmälle. Todellisuudessa todettiin kuitenkin, että kesä onkin paras vaihtoehto edistää opinnäytetyötä, joten keväällä keskityttiin pääasiassa kouluun ja kesällä ja syksyllä tehtiin opinnäytetyötä. Tämän vuoksi aikataulu heitti jonkin verran, mutta ei kuitenkaan niin merkittävästi, että siitä olisi aiheutunut ongelmaa. Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunta oli joustava aikataulun suhteen ja tapaamiset saatiin sovittua aina kaikki huomioiden.

Ikääntyvien veneilijöiden harrastusmahdollisuudet ovat herättäneet keskustelua Turun Moottorivenekerho ry:ssä jo jonkin aikaa. Tämän kehittämistyön myötä keskustelua on herännyt vielä laajemmin ja tilanne on koko kehittämistyöprosessin ajan kehittynyt parempaan suuntaan. Kerholla on ollut mahdollisuus

saada työn tekijöiltä toimintaterapian näkökulma ja asiantuntijuus heitä askarruttavaan aiheeseen. Samalla kerhon johtokunta on saanut tukea tuoda tämä asia esille kerhon muidenkin jäsenten keskuudessa. Tämän kehittämistyön myötä Turun Moottorivenekerho ry saa käyttöönsä täysin uuden, juuri heidän tarpeilleen suunnatun palvelukonseptin, joka sisältää valmiit pohjat ikääntyville veneilyharrastajille suunnatuille palveluille. Palvelukonseptin avulla Turun Moottorivenekerho ry:llä on mahdollisuus uudistaa ja kehittää omaa toimintaansa ja toimia edelläkävijänä. Heillä on myös mahdollisuus viedä halutessaan asiaa eteenpäin myös muille veneilykerhoille ja -yhdistyksille.

Jatkoa ajatellen tällaista kehittämistyötä varten olisi hyvä saada parempaa tutkittua taustatietoa ikääntyneiden harrastustoiminnasta ja vapaa-ajan vietosta sekä ikääntyneille suunnatusta kerho- ja yhdistystoiminnasta, mikä auttaisi kehittämään palveluista yksityiskohtaisempia ja juuri kyseiselle asiakasryhmälle soveltuvia. Näitä asioita voisi siis tulevaisuudessa lähteä tutkimaan lisää. Tämän työn kannalta jatkossa olisi hyvä selvittää Turun Moottorivenekerho ry:n ikääntyvien jäsenten omia toiveita ja mielenkiinnon kohteita kerhon toimintaa ja veneilyä kohtaan, jotta palvelut saataisiin paremmin yksilöityä ja ne perustuisivat myös ikääntyneiden omiin tarpeisiin eikä vain johtokunnan näkemyksiin näistä tarpeista.

Turun Moottorivenekerho ry:n tiloihin olisi syytä tehdä esteettömyyskartoitus, jotta varsinaiset ongelmakohdat saavutettavuuden suhteen saataisiin selvitettyä ja tiloista saataisiin mahdollisimman hyvin palvelevat kaikille kerhon jäsenille. Tämän esteettömyyskartoituksen pohjalta voisi myös lähteä suunnittelemaan uutta palvelurakennusta Ruissalon tukikohtaan, jossa myös tässä kehittämistyössä suunniteltu palvelukonsepti toimisi. Tämän kehittämistyön jälkeen olisi mielenkiintoista päästä kartoittamaan, miten suunniteltujen palveluiden käyttöönotto on lähtenyt sujumaan, miten palvelut todellisuudessa soveltuvat Turun Moottorivenekerho ry:n käytettäväksi ja ovatko ne todella edistäneet ikääntyvien jäsenten harrastusmahdollisuuksia, niin kuin oli tarkoitettu.

LÄHTEET

- Airaksinen, T. & Vilka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Christiansen, C. 2004. Occupation and Identity: Becoming Who We Are Through What We Do. Teoksessa Christiansen, C. & Townsend, E. (toim.) Introduction to Occupation: the Art and Science of Living. New Jersey: Prentice Hall.
- Eloranta, T. & Punkanen, T. 2008. Vireään vanhuuteen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- EY 1994. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/25/EY. "Huvivenedirektiivi".
- Heinonen, S.; Klingberg, R. & Pentti, P. 2011. Kaikkien aivot käyttöön. Helsinki: WSOYpro.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus
- Holma, T. 1998. Tuotteistus tutuksi. Idea ja työvälineet. Esimerkkinä kuntoutuspalvelut perusterveydenhuollossa. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Jämsä, K., Manninen, E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Tummaavuoren kirjapaino Oy
- Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karisto, A. 2004. Kolmas ikä - uusi näkökulma väestön vanhenemiseen. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja. Viitattu 12.1.2015 <https://helda.helsinki.fi/handle/10224/4042>.
- Karisto, A. 2008. Suuret ikäluokat eläkeiässä - esimerkki siitä, kuinka väestö vanhenee sukupolvittain. Teoksessa Heikkinen, E. & Rantanen, T. Gerontologia. 2. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Kopakkala A. 2008. Porukka, jengi, tiimi: Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Koskinen, S.; Pitkälä, K. & Saarenheimo, M. 2008. Gerontologinen kuntoutus. Teoksessa Kallanranta, T.; Rissanen, P. & Suikkanen A. (toim.) Kuntoutus. 2. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Lehtinen, U. & Niinimäki, S. 2005. Asiantuntijapalvelut: Tuotteistamisen ja markkinoinnin suunnittelu. Helsinki: WSOY
- Pearson, M. 2013. Kipparin käsikirja: Moottoriveneilijöille ja purjehtijoille. Readme.
- Pitkälä, K.; Strandberg, T.; Sulkava, R.; Tilvis, R. & Viitanen, M. 2010. Geriatria. 2., uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Pitkäranta, A. 2010. Laadullisen tutkimuksen tekijälle. Työkirja. Satakunnan ammattikorkeakoulu.
- Pohjolainen, P. Fysiologinen vanheneminen. Helsinki: Ikäinstituutti. Viitattu 3.9.2015 <http://www.vapaaehtoisiksi-seniorina.fi/binary/file/-/id/1/fid/58>.
- Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

- Räsänen, J. 2005. Veneilyn määrä ja taloudelliset vaikutukset Suomessa. Helsinki: Merenkulku-laitos.
- Saarinen, K. 2009. Osallisuus ja tasa-arvo. Teoksessa Tahkokallio, P. Tulevaisuus on saavutet-tava. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Suomen DfA-verkosto.
- Salonen, K. 2009. Saavutettavuus ja esteettömyys näkökulmina seniori- ja vanhustyössä. Suo-minen-Romberg, T. & Tanskanen, I. 2009. Esteettömästi saavutettavissa. Turun ammattikor-keakoulun raportteja 82. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opis-kelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Townsend, E. & Polatajko, H. 2007. Enabling Occupations II: Advancing an occupational thera-py vision for health, well-being & justice through occupation. Canadian Association of Occupa-tional Therapists. Ottawa: CAOT Publications ACE.
- Tudor-Sandahl, P. 2006. Kolmas ikä. Suom. Räsänen, O. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi

Teemahaastattelulomakkeet

Ikääntymisen tuomat haasteet TMVK:ssa

Fyysinen toimintakyky

Psyykkinen toimintakyky

Sosiaalinen toimintakyky

Fyysinen toimintakyky: Fyysiset muutokset, joiden alkamisajat vaihtelevat eri yksilöiden ja toimintojen välillä, esim. liikkumisen hidastuminen ja tasapainon heikkeneminen.

Psyykkinen toimintakyky: Kypsymistä, muuttumista ja siirtymistä elämässä uuteen vaiheeseen, esim. realiteettien taju, elämänhallinnan ja tarkoituksen kokeminen, sosiaalinen taitavuus, toiminnallisuus.

Sosiaalinen toimintakyky: Muutokset ikääntyneen ja hänen ympäristönsä suhteissa ja odotuksissa.

Ikääntyvien toimintamahdollisuuksien edistäminen TMVK:ssa

Harrastuksen eri muodot

Harrastuksen parissa pysyminen

Harrastuksesta luopumisen
jälkeiset toimintamahdollisuudet

Merkityksellinen toiminta: Toiminta eri muodoissaan on yksi ihmisen tärkeimmistä perustarpeista ja sillä koetaan olevan suora yhteys ihmisen hyvinvointiin.

Motivaation avulla ihminen voi löytää oman toiminnallisen identiteettinsä.

Esteettömyys / saavutettavuus TMVK:n näkökulmasta

Rakenteellinen esteettömyys

Yhteisöllinen esteettömyys

Esteettömyys: Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteuttamista niin, että jokainen ihminen pystyy toimimaan yhdenvertaisesti toisten kanssa.

Saavutettavuus: Erilaisten palveluiden toteuttamista jokaiselle yhdenmukaisesti saavutettavaksi.

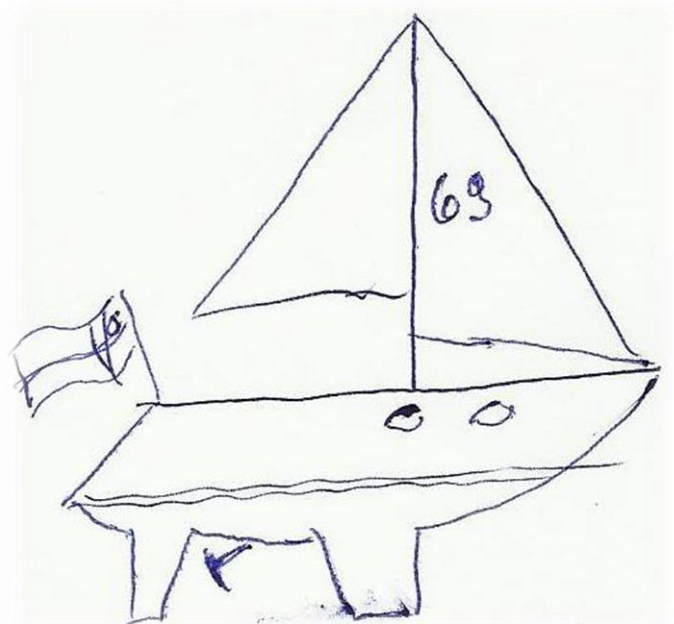
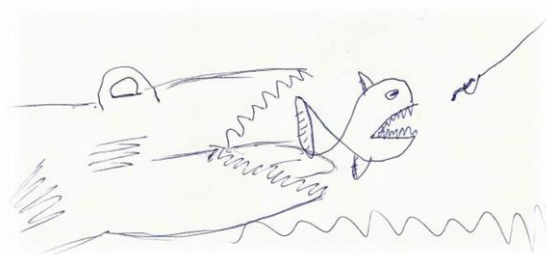

Palvelukonsepti

SENIORIT MESSIIN!

Palvelukonsepti ikääntyville

Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenille

Tekijät:

Matilda Heinonen

Piia Ojanperä

Kannen kuvat:

Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunta

Sisältö

<u>Johdanto</u>	12
<u>Palvelurakennus</u>	15
<u>Seniorijäsenyys</u>	17
<u>Venekummitoiminta</u>	20
<u>Satamapoika</u>	22
<u>Esteetön laituripaikka</u>	24
<u>Ilmoitustaulu</u>	26
<u>Neuvontapalvelu</u>	28

Johdanto

Ikääntyminen ja sen mukana tulevat muutokset vaikuttavat ihmisten elämään monin tavoin. Me kaikki ikäännyimme eri tahtiin ja eri tavoin, ja meillä kaikilla on omat yksilölliset tarpeemme, joihin nämä muutokset vaikuttavat. Kaikilla meillä tulisi kuitenkin olla mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua itsellemme mielekkäisiin toimintoihin, jotta pysyisimme elämässä kiinni mahdollisimman pitkään. Kun veneilyharrastaja alkaa ikääntyä, herää ajatuksia siitä, miten kauan veneilyä pystyy itsenäisesti jatkamaan ja mitä tehdä sitten, kun itsenäinen veneily ei enää onnistukaan. Yhä useampi Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenistä joutuu harkitsemaan veneilyharrastuksestaan luopumista ikääntymisen mukanaan tuomien fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten muutosten vuoksi. Näiden ajatusten pohjalta kehitettiin erilaisia palveluita, joiden avulla Turun Moottorivenekerho ry pystyisi edistämään ikääntyvien jäsentensä harrastusmahdollisuuksia ja veneily-yhteisössä mukana pysymistä.

Jotta ikääntyneiden veneilyharrastus mahdollistuisi, tulee asiaa tarkastella sekä ikääntymisen tuomien muutosten että erilaisten esteettömyysratkaisujen kautta. Veneilyharrastukseen vaikuttavia fysiologisia muutoksia ovat esimerkiksi lihaksiston suorituskyvyn heikentyminen, joka aiheuttaa liikkumisen hidastumista ja tasapainon heikkenemistä, jotka puolestaan lisäävät esimerkiksi kaatumisvaaraa. Psykososiaalisilla muutoksilla puolestaan tarkoitetaan kypsymistä, muuttumista ja siirtymistä elämässä uuteen vaiheeseen, jolloin tulee myös muutoksia ikääntyneen ja hänen ympäristönsä välisiin suhteisiin ja odotuksiin. Nämä muutokset syntyvät hitaasti, mutta ovat luonteeltaan pysyviä. Niihin kuitenkin voidaan vaikuttaa esteettömyyden ja saavutettavuuden kautta. Kun ikääntyneen fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen ympäristö on sellainen, että hän pystyy toimimaan siellä yhdenvertaisesti toisten kanssa ja erilaiset palvelut on toteutettu yhdenmukaisesti saavutettavaksi, on hänen mahdollista jatkaa harrastuksensa parissa mahdollisimman pitkään.

Tämä kansio sisältää ikääntyville Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenille suunnatun palvelukonseptin, jonka avulla heidän on mahdollista jatkaa veneilyhar-

rastustaan ja olla mukana yhteisön toiminnassa myös aktiivisen ja itsenäisen veneilyn tullessa päätökseen. Palvelut on suunniteltu toteutettaviksi mahdollisimman pienin henkilö- ja budjettiresurssein, jotta ne olisi helppo saada toteutettua. Palvelut on suunniteltu toteutettaviksi pääasiassa Turun Moottorivenekerho ry:n Ruissalon tukikohdassa. Sen nykyiset puitteet ovat kuitenkin esteettömyysratkaisuiltaan varsin huonosti saavutettavissa olevat, joten palveluiden toteuttamisen tueksi suunniteltiin myös eräänlainen palvelurakennus, joka olisi kaikkien saavutettavissa oleva kohtaamispaikka yhteisön jäsenille. Uusi palvelurakennus takaisi paremmat puitteet kansista löytyvien palveluiden toteuttamiseksi niin, että ikääntyneet kerhon jäsenet hyötyisivät niistä parhaiten. Palvelut ovat kuitenkin toteutettavissa myös nykyisessä muodossaan hyvän markkinoinnin avulla.

Kaikki palvelukonseptin sisältämät palvelut on suunniteltu niin, että ne nivoutuvat toisiinsa. Ensimmäiseksi toteutettava palvelu olisi seniorijäsenyyden luominen Turun Moottorivenekerho ry:lle. Seniorijäsenillä on etuoikeus saada muita ikääntyneille jäsenille suunnattuja palveluita. Palvelut on suunniteltu mahdollisimman kattaviksi ja ne mahdollistavat hiljaisen tiedon kulkemisen kokeneemilta ikääntyneiltä kerhon jäseniltä nuoremmille kerhon jäsenille (venekummitoiminta ja neuvontapalvelu). Palvelut vähentävät myös niin rakenteellista esteettömyyttä (esteetön laitur) kuin lisäävät yhteisöllistä saavutettavuutta (ilmoitustaulu). Palveluiden avulla on myös mahdollista saada konkreettista apua ja tukea veneilyn mahdollistumiseksi (satamapoika). Kaiken kaikkiaan palvelut mahdollistavat ikääntyneille ja ikääntyville Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenille erilaisia harrastamisen muotoja ja kokonaisvaltaista osallistumista yhteisön toimintaan. Palvelukuvaukset on kuitenkin suunniteltu mahdollisimman väljiksi, jotta niitä on mahdollista mukauttaa sekä Turun Moottorivenekerho ry:n tarpeita vastaaviksi että jokaisen ikääntyneen jäsenen toiveiden ja yksilöllisten tarpeiden mukaisiksi. Palvelukuvauksissa on paljon liikkuvia osia, joita on mahdollista palveluiden toteutusta suunnitellessa täydentää.

Kokonaisuudessaan tämä palvelukonsepti koostuu seitsemästä toisiinsa sidoksissa olevasta palvelusta ja niiden palvelukuvauksista, jotka voidaan toteuttaa

joko sellaisenaan kokonaisena palvelukonseptina tai yksittäisinä henkilökohtaisesti muokattavina palveluina. Palvelukuvauksista löytyy palveluiden tarkoitus ja tavoitteet, palveluun vaadittava kokonaistyöpanos ja resurssit, palvelun toteuttaja sekä palvelun sisältö ja laatuvaatimukset. Palvelukuvausten avulla palveluita on helppo lähteä suunnittelemaan ja toteuttamaan Turun Moottorivenekerho ry:n tarpeita vastaaviksi.

Palvelun nimi:	Palvelurakennus
Palvelun tarkoitus:	Turun Moottorivenekerho ry:n Ruissalon tukikohdan tilat ovat vanhat ja esteettömyysratkaisuiltaan varsin huonosti saavutettavissa olevat. Kerhon päärakennus eli Kipparimaja sijaitsee rinteessä, hieman kauempana venelaitureista ja rantasauhasta. Kerhon jäsenet kulkevat rantaan kiertäen Kipparimajan, joten tilan käyttö on jäänyt vähäiseksi, eikä se näin ollen palvele hyvin varsinkaan kerhon ikääntyneiden jäsenten tarpeita. Palvelurakennuksen tarkoituksena olisi toimia kerhon jäsenille kohtaamispaikkana, jossa he voivat vaihtaa kuulumisia ja keskustella veneilyharrastukseen liittyvistä asioista. Palvelurakennuksesta olisi myös mahdollista toteuttaa esimerkiksi kerhon ikääntyville jäsenille suunnattuja palveluita.
Palvelun toteutuksen arvioitu kesto:	Palvelurakennusta ei vielä kerholla ole, mutta sen toteuttaminen on jo harkinnassa. Rakennuksen suunnittelu ja rakentaminen vie oman aikansa, mutta palveluiden tarjoaminen kunnon palvelurakennuksesta käynnistyisi varmasti nopeasti, sillä rakennus on helposti kaikkien Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenten saavutettavissa.
Palvelun toteutukseen tarvittava kokonaistyöpanos:	Palvelurakennuksen suunnitteluun ja rakentamiseen kuluva työpanos on mahdollista keventää hankkimalla esimerkiksi ostopalveluna tai opiskelijoiden työnä toteutettavaa esteettömyyskartoitusta ja esteetöntä suunnittelua.

<p>Palveluun tarvittavat muut resurssit:</p>	<p>Jotta ikääntyville jäsenille suunnatut palvelut saadaan käynnistymään uudessa palvelurakennuksessa, vaatii se kerhon johtokunnasta valitulta vastuuhenkilöltä myös resursseja.</p>
<p>Palvelun kustannukset:</p>	<p>Palvelurakennuksen suunnitteluun, rakentamiseen ja käyttöönottoon tarvittavia kustannuksia on tässä vaiheessa vielä mahdotonta arvioida. Koska ikääntyville kerhon jäsenille suunnatut palvelut ovat toteutettavissa pienellä budjetilla ja henkilöresursseilla, Turun Moottorivenekerho ry:llä olisi aihetta panostaa palvelurakennuksen rakentamiseen, joka myös omalta osaltaan edistäisi ikääntyneiden veneilyharrastuksen jatkumista.</p>
<p>Palvelun sisältö:</p>	<p>Palvelurakennus sijoitetaan Kipparimajaa lähemmäs rantaan, venelaiturien välittömään läheisyyteen, jossa kerhon jäsenillä on tapana viettää suurin osa Ruissalon tukikohdassa vietetystä ajasta. Rakennuksessa on tilat, joissa satamapojan on mahdollista päivystää. Rakennuksen läheisyydestä löytyy ilmoitustaulu, josta kerhon ikääntyneemmätkin jäsenet pääsevät seuraamaan ajankohtaisia tiedotteita. Rakennukseen olisi hyvä sijoittaa myös esimerkiksi säilytyslokeroita, jonne erityisesti kerhon ikääntyvät jäsenet voisivat jättää omia veneilytarvikkeitaan ja näin välttyä niiden jatkuvalta kantamiselta paikasta toiseen. Palvelurakennuksen yhteydessä kerhon jäsenten on mahdollista viettää aikaa yhdessä ja järjestää erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia, esimerkiksi kokeneiden ikääntyneempien jäsenten luentotilaisuuksia tai</p>

	tarinatuokioita.
Palvelun sisältö toimintaterapianimikkeistön koodein:	RT235 Yhteiskunnallisen osallistumisen edistäminen RT236 Vapaa-ajan viettämisen edistäminen RT240 Ympäristössä selviytymisen edistäminen
Palvelun laatuvaatimukset:	Palvelurakennuksen suunnittelu ja rakentaminen tulee toteuttaa alan ammattilaisten toimesta. Palvelurakennus suunnitellaan esteettömäksi, jotta se on kaikkien saavutettavissa. Palvelurakennus on kaikille avoin kerhon jäsenten kohtaamispaikka, josta kerhon ikääntyvät jäsenet voivat saada kerhon toteuttamia seniorijäsenille suunnattuja palveluita.

Palvelun nimi:	Seniorijäsenyys
Palvelun tarkoitus:	Seniorijäsenyys on tarkoitettu kolmannessa iässä oleville Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenille. Palvelun tavoitteena on edistää ikääntyvien mahdollisuutta jatkaa kerhon jäsenenä mahdollisimman pitkään sekä veneilyn parissa että muussa toiminnassa ja tarjota vertaistukea. Ikääntyvät kerhon jäsenet hyötyvät seniorijäsenyydestä, sillä se mahdollistaa heidän osallistumisensa kerhon toimintaan myös veneilyn jäädessä pois. Myös kerho hyötyy seniorijäsenyydestä, sillä sen avulla he saavat pidettyä arvokkaat ikääntyneemmätkin jäsenensä ja heidän tietotaitonsa kerhon toiminnassa mukana.

Palvelun toteutuksen arvi- oitu kesto:	Seniorijäseneksi voi hakea, kun kokee kaipaavansa veneilyharrastukseensa tukea tai joutuu luopumaan varsinaisesta veneilystä, mutta haluaa jatkaa kerhon toiminnassa olemista. Seniorijäsenyyttä voi myös ehdottaa kerhon ikääntyville jäsenille, joille toimintamuoto sopisi. Seniorijäsenyys päättyy, kun jäsen päättää erota kerhosta.
Palvelun toteutukseen tarvittava kokonaistyöpanos:	Jotta palvelu saadaan toteutettua, vaaditaan siihen yhden johtokunnan jäsenen sitoutuminen. Hänen tulee tiedottaa ikääntyneille ja ikääntyville jäsenille (myös lopettaneille) mahdollisuudesta osallistua kerhon toimintaan seniorijäsenenä. Työtuntien määrä riippuu siitä, miten Turun Moottorivenekerho ry alkaa seniorijäsenyyttä markkinoida ja kuinka nopeasti senioritoiminta alkaa muodostua.
Palveluun tarvittavat muut resurssit:	Seniorijäsenten kokoontumistilaksi soveltuu tarvittaessa Ruissalon tukikohdan Kipparimaja tai mahdollisesti rantaan tuleva palvelurakennus.
Palvelun kustannukset:	Seniorijäsenyyden toteuttamisesta ei tule Turun Moottorivenekerho ry:lle kustannuksia. Seniorijäsenet maksavat johtokunnan sopiman jäsenmaksun, joka oikeuttaa heidät saamaan Turun Moottorivenekerho ry:n tarjoamia palveluita ja olemaan mukana yhteisön jäsenenä. Parhaimmassa tapauksessa senioritoiminnan avulla kerho saa lisää jäseniä, kun vanhat jo veneilyn lopettaneet jäsenet palaavat takaisin mukaan kerhon toimintaan.

Palvelun sisältö:	Turun Moottorivenekerho ry:n jäsen hakee seniorijäsenyyttä, kun hän tarvitsee harrastukseensa vertaistukea tai joutuu luopumaan veneilystä, mutta haluaa jatkaa kerhon jäsenenä. Johtokunta valitsee seniorijäsenten joukosta aktiivisen jäsenen, joka ottaa vastuun senioritoiminnasta. Hänen tehtävänä on pitää huolta, että ikääntyvillä jäsenillä on mahdollisuus osallistua kerhon järjestämään toimintaan, ja järjestää omaa senioritoimintaa. Senioritoiminnasta vastaavan tehtävänä on myös kehittää palvelua seniorijäsenten toiveiden mukaan. Seniorijäsenille suositellaan muita kerhon ikääntyville tarjoamia palveluita.
Palvelun sisältö toimintatierapianimikkeistön koodein:	RT236 Vapaa-ajan viettämisen edistäminen
Palvelun laatuvaatimukset:	Johtokunnan jäsenistä on valittu yksi senioritoiminnasta vastaava henkilö, joka tiedottaa kerhon jäsenille mahdollisuudesta hakea seniorijäsenyyttä. Johtokunta valitsee seniorijäsenten joukosta aktiivisen henkilön, joka vastaa varsinaisesta senioritoiminnasta. Johtokunta ja senioritoiminnasta vastaava henkilö tekevät tiivistä yhteistyötä, jotta ikääntyvät jäsenet voivat jatkaa harrastustaan. Seniorijäsenet kehittävät senioritoimintaa itse haluamallaan tavalla. Seniorijäsenet ovat etuoikeutettuja saamaan Turun Moottorivenekerho ry:n ikääntyville suunnattuja palveluita.

Palvelun nimi:	Venekummitoiminta
Palvelun tarkoitus:	<p>Palvelu on tarkoitettu Turun Moottorivenekerho ry:n kokeneille jäsenille, joilla on kiinnostusta olla tukemassa uusien jäsenten kotoutumista kerhon jäseniksi. Palvelun on tarkoitus tarjota uusille jäsenille mahdollisuus kuulla neuvoja, kokemuksia ja elämyksiä veneilyyn ja Turun Moottorivenekerho ry:n toimintaan liittyen. Samalla se tarjoaa kummina toimivalle ikääntyvälle jäsenelle vaihtoehtoisen tavan harrastaa veneilyä ja vahvistaa omaa identiteettiään veneilijänä ja Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenenä. Venekummina toimiminen tarjoaa erityisesti ikääntyville kerhon jäsenille mahdollisuuden päästä veneilemään ilman itsenäisen selviytymisen painetta.</p>
Palvelun toteutuksen arvioitu kesto:	<p>Palvelun kesto määrittyy venekummin ja uusien jäsenten toiveiden mukaan. Palvelun keskimääräiseksi kestoksi voisi mieltää yhden venekauden, mutta molempien niin toivoessa toiminta voi jatkua myös pidempään.</p>
Palvelun toteutukseen tarvittava kokonaistyöpanos:	<p>Vapaaehtoisen vastuuhenkilön tulee huolehtia, että venekummi ja uudet jäsenet saavat toistensa yhteystiedot ja tiedottaa molempia osapuolia siitä, minkälaista toimintaa venekummiuteen voi sisältyä. Kokonaistyöpanos koostuu soveltuvien jäsenten valitsemisesta, heihin yhteydessä olemisesta ja tarvittaessa yhteisestä tapaamisesta.</p>
Palveluun tarvittavat muut resurssit:	<p>Palveluun vaadittaviin resursseihin kuuluu vapaaehtoinen johtokunnan valitsema kerhon jäsen, joka auttaa kummia sekä potentiaalisia uusia jäseniä</p>

	löytämään toisensa ja kertoo toiminnasta pääpiirteittäin.
Palvelun kustannukset:	Venekummiudesta vastaava henkilö toimii vapaaehtoisena. Venekummitoiminta on osallistujille omakustanteista (esimerkiksi polttoainekustannukset), eikä kerholle aiheudu tästä huomattavia kuluja.
Palvelun sisältö:	Venekummitoiminta on kahden Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenen sekä heidän perheidensä välistä yhteistyötä. Toiminnan tavoitteena on tutustuttaa uusi jäsen kerhon toimintaan ja välittää veneilyyn liittyvää hiljaista tietoa kokeneemman ikääntyneen jäsenen omien kokemusten kautta. Venekummina toimiva ikääntynyt kerhon jäsen voi olla yhä veneilyä harrastava henkilö tai jo aktiivi-veneilyn lopettanut jäsen, joka viihtyy toiminnan parissa ja haluaa päästä edelleen merelle. Venekummitoimintaan voi liittyä venematkoja esimerkiksi Turun Moottorivenekerho ry:n Härjänmaan tukikohtaan tai muihin jäsenten valitsemiin kohteisiin. Toimintaan voi liittyä myös esimerkiksi yhteisiä saunailtoja Ruissalon tukikohdassa tai yhteisiin tapahtumiin osallistumista. Toiminta on osallistujien omien toiveiden mukaista.
Palvelun sisältö ilmaistuna toimintaterapianimikkeistön koodein:	RT236 Vapaa-ajan viettämisen edistäminen

Palvelun laatuvaatimukset:	<p>Palvelu perustuu vapaaehtoisuuteen ja jäsenten omiin toiveisiin. Venekummina toimiva ikääntynyt jäsen on motivoitunut ja aidosti kiinnostunut uuden jäsenen tukemisesta ja yhdessä veneilystä. Venekummitoiminnasta vastaava kerhon jäsen on toiminnan aloituksen tukena. Venekummitoiminnassa yhtenä venekummin vaatimuksena voisi olla esimerkiksi saaristolaivurikurssin suorittaminen tai muu vastaava saavutus veneilypiireissä.</p>
----------------------------	--

Palvelun nimi:	Satamapoika
Palvelun tarkoitus:	<p>Palvelun avulla halutaan edistää sitä, että Turun Moottorivenekerho ry:n ikääntyneemmällä jäsenillä olisi mahdollisuus saada tukea ja apua harrastukseensa veneilykauden aikana. Tavoitteena on, että satamapojan tarjoaman tuen avulla mahdollisimman moni ikääntyvä harrastaja pystyisi jatkamaan veneilyä mahdollisimman pitkään. Ikääntyville palvelusta on hyötyä, sillä he voivat pyytää satamapojalta apua erilaisiin veneilyyn liittyviin asioihin, kuten veneen kunnostukseen, tavaroiden kuljettamiseen ja veneen laiturista irrottamiseen.</p>
Palvelun toteutuksen arvioitu kesto:	<p>Satamapoikatoiminta painottuu kesään, mutta alkaa jo toukokuussa ja jatkuu syyskuun loppuun. Satamapoika päivystää Ruissalon tukikohdassa touko- ja syyskuussa kerran viikossa neljän tunnin ajan ja kesä-, heinä- ja elokuussa kahtena päivänä viikossa neljän tunnin ajan.</p>
Palvelun toteutukseen tar-	<p>Toukokuussa tunteja tulee yhteensä 16, kesä-, heinä- ja elokuussa tunteja tulee yhteensä 96 tun-</p>

vittava kokonaistyöpanos:	tia, 32 tuntia kuukausitasolla ja syyskuussa yhteensä 16 tuntia. Vaadittu kokonaistyöpanos on yhteensä 128 tuntia vuodessa.
Palveluun tarvittavat muut resurssit:	Satamapoikina toimivat kerhon johtokunnan valitsemat, tehtävään soveltuvat henkilöt, jotka ovat sitoutuneet vastuutehtäväänsä. Satamapojan tavoittaa Ruissalon tukikohdasta Kipparimajan lähistöltä.
Palvelun kustannukset:	Satamapoikana voi toimia joko johtokunnan jäsen, kerhon jäsen tai ulkopuolinen tehtävään palkattu henkilö. Kerhon johtokunta päättää, saako satamapoika palkkaa vai onko toiminta palkatonta eli toisin sanoen johtokunta päättää palvelun kustannuksista.
Palvelun sisältö:	Palvelun tavoitteena on olla matalan kynnyksen auttamistoimintaa, jossa ikääntyvien kerhon jäsenten on helppo pyytää päivystysaikaan satamapojan apua tavallisimpiin veneilyyn liittyviin toimintoihin, kuten veneen huoltoon ja kunnostukseen, tavaroiden kantamiseen, liikkeelle lähtemiseen tai muihin yksinkertaisiin asioihin. Satamapojan tulee olla ikääntyville jäsenille helposti lähestyttävä, jotta palvelu pysyy helposti saavutettavana. Satamapoika voi myös itse tarjota apuaan kerhon jäsenille.
Palvelun sisältö toimintatapaanimikkeistön koodein:	RT236 Vapaa-ajan viettämisen edistäminen RT240 Ympäristössä selviytymisen edistäminen
Palvelun laatuvaatimukset:	Satamapojan tulee olla vahvasti sitoutunut tehtäväänsä. Satamapoika tekee yhteistyötä kerhon

	johtokunnan ja jäsenten kanssa. Satamapojan tulee olla palvelualtis, halukas auttamaan ja helposti lähestyttävä. Satamapojan päivystysajat sovitaan niin, että ne palvelevat mahdollisimman laajasti kerhon ikääntyviä jäseniä. Satamapoika on päivystysaikaan aina saavutettavissa ja hän huolehtii päivystäessään myös jäsenten turvallisuudesta. Satamapoika sitoutuu noudattamaan sovitua aikataulua, jotta jäsenille on selkeää, milloin tarvittaessa saa apua.
--	--

Palvelun nimi:	Esteetön laituripaikka
Palvelun tarkoitus:	Esteettömän laituripaikan on tarkoitus tarjota ikääntyville Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenille paremmat mahdollisuudet siirtyä veneeseen, veneellä merelle ja kiinnittyä takaisin laituriin. Palvelu on tarkoitettu erityisesti niille ikääntyneille kerhon jäsenille, joiden liikkumismahdollisuudet ovat rajoittuneet ja joiden aktiiviveneilyä liikkumisrajoitteet estävät.
Palvelun toteutuksen arvioitu kesto:	Esteetön laituri on käytettävissä koko veneilykauden ajan ainakin toukokuusta syyskuuhun ja sen kunto tulisi tarkastaa säännöllisin väliajoin tällä aikavälillä.
Palvelun toteutukseen tarvittava kokonaistyöpanos:	Palvelun toteuttamiseen sisältyy tarvittavien apuvälineiden hankkiminen ja asentaminen laituriin sekä niiden säännöllinen kunnon tarkastaminen. Esteettömän laiturin kunto tarkastetaan kuukausittain ja sen ylläpitoon ja kunnostukseen vaaditaan

	työpanosta vaihtelevasti laiturin kunnosta riippuen.
Palveluun tarvittavat muut resurssit:	Palveluun vaadittaviin resursseihin kuuluu ulko- käyttöön soveltuva nousujakkara, tukikahvat jak- karan molemmille sivuille sekä näiden kiinnityk- seen vaadittava välineistö. Jotta esteetön laituri olisi mahdollisimman toimiva, tulee laituri paikan olla tilava ja sellainen, johon on helppo päästä kiinnittymään veneellä. Suuremmalla budjetilla toteutettava esteetön laituri voidaan toteuttaa esi- merkiksi korkeussäädettävänä laiturina.
Palvelun kustannukset:	Esteettömän laiturin toteuttamiseen vaadittavia tarvikkeita on saatavilla monipuolisesti, mutta joka tapauksessa vaaditaan merkittäviä investointeja. Asennuksen voi hoitaa kerhon jäsenten vapaaeh- toistystyönä tai siinä voi käyttää alan ammattilaista, jolloin kustannukset kasvavat hänen tuntipalkkan- sa verran. Jos käytettävissä on suurempi budjetti, voidaan harkita myös suurempia rakenteellisia esteettömyysratkaisuja.
Palvelun sisältö:	Palvelu sisältää tilavan ja esteettömän laituri pai- kan, josta ikääntyneen on helppo siirtyä venee- seen. Palveluun sisältyy laituri paikka, josta löytyy nousujakkara, jonka molemmilla puolilla on tuki- kahvat. Esteetön laituri paikka on sijoitettu laiturille siten, että se on helppo saavuttaa ja siitä on help- po lähteä merelle ja kiinnittyä takaisin laituriin.
Palvelun sisältö toimintate- rapianimikkeistön koodein:	RT240 Ympäristössä selviytymisen edistäminen RT236 Vapaa-ajan viettämisen edistäminen

Palvelun laatuvaatimukset:	Esteettömän laituripaikan välineistö on ulkokäyttöön sopivaa ja turvallista käyttää. Nousujakkaran materiaali tulee olla sellaista, ettei siitä tule kastuessa liukas. Palveluun tarvittavat apuvälineet asentaa henkilö, joka osaa kiinnittää ne oikeaoppisesti ja turvallisesti. Laituripaikan välineistö käydään tarkastamassa kuukausittain ja mikäli puutteita havaitaan, niistä ilmoitetaan heti käyttäjille ja laituri huolletaan mahdollisimman nopealla aikataululla. Esteetön laituripaikka on yksilöllinen ja se vuokrataan sitä tarvitsevalle veneilijälle. Esteetön laituri ei siis ole kaikkien kerhon jäsenten käytettävissä oleva yhteislaituri.
----------------------------	--

Palvelun nimi:	Ilmoitustaulu
Palvelun tarkoitus:	Ilmoitustaulun avulla Turun Moottorivenekerho ry pystyy jakamaan yleisiä kerhon jäseniä koskevia tiedotteita. Palvelu on tarkoitettu niille kerhon jäsenille, joilla ei ole mahdollisuutta saavuttaa sähköisesti toimitettavia tiedotteita. Tähän ryhmään ajatellaan kuuluvaksi erityisesti kerhon ikääntyvät jäsenet. Ilmoitustaulun avulla kerho pystyy viestimään jäsenilleen esimerkiksi erilaisista tapahtumista, satamapojan aikataulusta, avainten käyttöoikeuksista ja muista kerholle ajankohtaisista asioista.

Palvelun toteutuksen arvioitu kesto:	Ilmoitustaulu tulee olemaan esillä näkyvällä paikalla Turun Moottorivenekerho ry:n Ruissalon tukikohdassa vuoden ympäri ja nimetty vastuhenkilö käy päivittämässä sen sisällön vähintään kerran keväällä ja kerran syksyllä, mutta kuitenkin aina tarpeen vaatiessa.
Palvelun toteutukseen tarvittava kokonaistyöpanos:	Palvelun toteuttamiseen tarvitaan sopimuksen mukaan joko yhden tai useamman jäsenen panostusta, jotta ilmoitustaulu pysyy ajantasaisena ja siistinä. Ilmoitustaululle päivitetään samat asiat, kuin Turun Moottorivenekerho ry:n Internetsivujen Ajankohtaista -sivulle. Aikaa ilmoitustaulun päivittämiseen ja siistimiseen varataan puoli tuntia kerrallaan ja näitä kertoja tulisi olla sopimuksen mukaan vähintään kaksi vuodessa. Kokonaistyöpanos vuositasolla on näin ollen vähintään yksi tunti. Tarvittaessa ilmoitustaulua tulee kuitenkin päivittää useammin, jolloin kokonaistyöpanos vuositasolla kasvaa.
Palveluun tarvittavat muut resurssit:	Ulkokäyttöön soveltuva ilmoitustaulu on vaadittava resurssi. Se on asennettuna näkyvälle paikalle, josta se on kaikkien Turun Moottorivenekerho ry:n jäsenten saavutettavissa. Turun Moottorivenekerho ry:n Ruissalon tukikohdassa ilmoitustaulu on asennettuna rantasaunan ja venelaiturien läheisyyteen, josta kerhon jäsenet kulkevat ohi veneilleen mennessään.
Palvelun kustannukset:	Ilmoitustaulun päivittämisestä ei koidu kustannuksia, sillä se on vapaaehtoista työtä.

Palvelun sisältö:	Palvelu sisältää aluksi ilmoitustaulun kunnon tarkastamisen ja siistimisen, jonka jälkeen ilmoitustauluun päivitetään ajankohtaiset tiedotteet. Säännöllisesti ilmoitustaulusta vastaava jäsen käy päivittämässä ja siivoamassa ilmoitustaulun, kuitenkin vähintään kaksi kertaa vuodessa.
Palvelun sisältö toimintatierapianimikkeistön koodein:	RT235 Yhteiskunnallisen osallistumisen edistäminen
Palvelun laatuvaatimukset:	Ilmoitustaulun ylläpitäjänä toimii Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan jäsen, jonka vastuulla on, että ilmoitustaulu on ajantasainen ja siisti. Ilmoitustaulua päivitetään sovitus- vähintään kaksi kertaa vuodessa. Ilmoitustaulu pidetään ajantasaisena, jotta kaikki kerhon jäsenet saavat ajankoh- taista tietoa kerhon tapahtumista.

Palvelun nimi:	Neuvontapalvelu
Palvelun tarkoitus:	Neuvontapalvelun tarkoituksena on tarjota vaihto- ehtoista toimintaa ikääntyneille jäsenille, joiden aktiiviveneily alkaa hiipua tai on jo päättynyt. Pal- velu tarjoaa ikääntyneille jäsenille mahdollisuuden toimia veneilyn parissa arvokkaana toimijana ja välittää omaa tietotaitoaan muille jäsenille. Neu- vontatoiminta määrittyy Turun Moottorivenekerho ry:n ja sen ikääntyneiden jäsenten toiveiden mu- kaan ja voi olla esimerkiksi tarinatuokioita lapsille tai luentoja kerhon koko jäsenistölle.

Palvelun toteutuksen arvioitu kesto:	Palvelun kesto määrittyy sen muodon mukaan jäsenkohtaisesti. Yhdelle henkilölle palvelu voi tarkoittaa viiden kerran luentosarjaa ja toiselle esimerkiksi vuosittaista tarinatuokiota joka kesä. Keston määrittää jäsenten omat toiveet ja heidän aikataulujaan rajoittavat tekijät.
Palvelun toteutukseen tarvittava kokonaistyöpanos:	Palvelun toteutukseen tarvitaan Turun Moottorivenekerho ry:n jäsen, joka toimii toiminnan vastuhenkilönä. Toiminnasta kiinnostuneiden jäsenten ohjaamiseen täytyy varata aikaa tarpeen mukaan. Kokonaistyöpanos määrittyy neuvontatoiminnasta kiinnostuneiden henkilöiden määrän perusteella. Neuvontapalvelun kesto riippuu siitä miten palvelu toteutetaan.
Palveluun tarvittavat muut resurssit:	Palveluun tarvittaviin resursseihin kuuluu tilat, joissa neuvontatoimintaa toteutetaan, esimerkiksi Turun Moottorivenekerho ry:n Ruissalon tukikohdan Kipparimaja tai mahdollinen tuleva palvelurakennus sekä mahdolliset materiaalit neuvontapalvelun muodosta riippuen.
Palvelun kustannukset:	Turun Moottorivenekerho ry:n johtokunnan päätettävissä on, maksetaanko neuvontapalveluista korvauksia ikääntyneille jäsenille, jotka palveluita tarjoavat. Tarvittavat materiaalit ja välineet jokainen neuvontapalveluita tarjoava jäsen hankkii itse tilanteesta riippuen.
Palvelun sisältö:	Palvelun tavoitteena on välittää kokeneen ikääntyneen jäsenen tietotaitoa muille jäsenille sekä tarjota ikääntyneelle jäsenelle hänen taitonsa ja kiinnostuksensa kohtaavan tavan jatkaa harrastusta.

	<p>Palvelu tarjoaa ikääntyneelle jäsenelle vaihtoehtoisen tavan harrastaa ja olla mukana yhteisön toiminnassa. Ikääntynyt jäsen määrittelee oman kiinnostuksensa mukaan, minkälaista neuvontaa hän haluaa tarjota muille jäsenille. Palvelun vastuhenkilö antaa vaihtoehtoja ja välittää kerhon näkemystä siitä, millaiselle toiminnalle olisi tarvetta. Toiminnan muotoja voivat olla esimerkiksi erilaiset kurssit, nuotiopiirit, luennot tai tarinatuokiot.</p>
<p>Palvelun sisältö toimintatierapianimikkeistön koodein:</p>	<p>RT236 Vapaa-ajan viettämisen edistäminen</p> <p>RT235 Yhteiskunnallisen osallistumisen edistäminen</p>
<p>Palvelun laatuvaatimukset:</p>	<p>Palvelu perustuu kaikkien toimijoiden vapaaehtoisuuteen ja toiminta suunnitellaan aina yksilön tarpeiden ja toiveiden mukaan. Palvelua on tuottamassa vapaaehtoinen vastuhenkilö, joka huolehtii siitä, että toiminta suunnitellaan hyvin ja toteutetaan huolellisesti. Toiminta tapahtuu kerhon tiloissa Ruissalon tukikohdan Kipparimajassa tai muussa soveltuvassa ympäristössä.</p>